בס"ד

דרשת מוסר והתחזקות

אצל מעמד

עצרת רחמים והתעוררות

כ' סיון תשפ"א לפ"ק

בבית המדרש הגדול דקהל יעב לב ד'סאטמאר

וויליאמסבורג יצ"ו

נתנדב ע"י משפחת ריספלער הי"ו

לע"נ הרה"ח בונה ומקים עולמות של תורה ותפלה

מו"ה **מאיר זעליג** בן ר' **יחיאל מיכל** ז"ל

ראה"ק דקהלתינו הק'

הדרשות נתפרסמו
לע"נ אחב"י שנעדרו ממחלת הקראנא ה"י
ת.נ.צ.ב.ה.

מפתח

כ״ק אדמו״ר מסקולען שליט״א ..... כח

הגאון הצדיק אב״ד ור״מ שליט״א..... י

הגה״צ רבי נפתלי הירצקא צוויבל שליט״א..... ג

הרב שלום שרגא פאפלאנאש שליט״א ..... מב

י״ל ע״י הנהלת קהל יטב לב ד׳סאטמאר

58 Lee Ave, Brooklyn, NY 11211

דרשת

הגה"צ רבי נפתלי הירצקא צוויבל שליט"א

ראש הכולל תורה ויראה דסאטמאר

ברשות כל הקהל הקודש הזה, רבנים, גאונים ובראשם דער רב שליט"א

דער טאג כ' סיון

ס'איז שווער זיך אויפצושטעלן רעדן פאר אזא הייליגן חשוב'ן ציבור, כולם אהובים, כלום ברורים, וועגן ס'איז א בחינה פון אז נדברו איש אל רעהו, בפרט אזא גרויסן טאג כ' סיון, וואס ס'איז ידוע וואס לויט'ן מנהג פון אסאך קהילות פאסט מען דעם טאג, ס'וועלט אראפגעברענגט אין מגן אברהם סוף סימן תק"פ, שטייט אין די ספרים הקדושים אז כ' סיון איז א הכנה פאר די הייליגע טעג, אין די ליקוטים פון ספר אוהב ישראל פון הייליגן אפטער רב זי"ע שטייט אז כ' סיון איז א התחלה אויף יום כיפור, ווי אזוי מען פירט זיך אויף דעם טאג, כי יד על כ"ס, כ"ס איז כ' סיון, י"ה איז י'ום ה'כיפורים. איז די טאג א פאסיגע זמן וואס מיר שטייען היינט וואס מען האט עס אלס אויסגענוצט, ס'איז מיוסד געווארן אויף תשובה און תיקון המעשים.

התבוננות אין די לעצטע געשעענישן

די גמרא זאגט אין מסכת ברכות (דף ג.) תנו רבנן מפני שלשה דברים אין נכנסין לחורבה, וועגן דריי זאכן גייט מען נישט אריין אין א חורבה, מפני החשד מפני המזיקין, ס'איז דא מזיקין דארטן, ומפני מפולת. איז שווער די לשון אין נכנסין א לשון הוה, ס'דארף וועלן שטיין לא יכנס, מען זאל נישט אריינגיין?

איז דא א פשט פון בינת יששכר (דרוש ט) ער טייטשט עס אויס לדרכו אויף חורבן בית המקדש, זאגט ער ס'איז דא דריי זמנים וואס א מענטש איז זיך מתעורר מתאבל צו זיין אויפ'ן חורבן בית המקדש, פאר דעם טראכט ער נישט אריין. זאגט ער, 'מפני', איז א לשון 'פאַר', 'שלשה דברים', איינע פון די דריי זאכן, 'אין נכנסין', לאזן זיך מענטשן נישט אריין, מען איז זיך נישט מתבונן, 'לחורבה', אויפ'ן חורבן בית המקדש. ער טייטשט אויס לדרכו מפני החש"ד ראשי תיבות, ח'זון ש'מעי ד'ברי,

וועז מען טוישט די דריי הפטורות, מפני המזיקין, ס׳איז דא א מזיק, שבעה עשר בתמוז, ס׳שטייט פאר דעם זאל מען נישט שלאגן קיין קינדער, ומפני המפולת, דאס איז תשעה באב, וועז ס׳איז חרוב געווארן די בית המקדש.

נאר לויט אונזער מצב קען מען זאגן, מפני שלשה דברים אין נכנסין, איז מען זיך נישט מתבונן, לחורבה, אויף די מאורעות וואס האט פאסירט, די גרויסע חורבן וואס כלל ישראל האט מיטגעמאכט די לעצטע תקופה. אוודאי דארף מען וויסן די עיקר אז אלעס קומט פון הימל מיט א פונקטליכע חשבון, מען טאר נישט תולה זיין אין א מקרה, יעדע געשעעניש איז פאר א אנדערע סיבה, אזוי ווי ס׳איז באקאנט דער הייליגער רמב״ם זאגט אין הלכות תענית אז אויף דעם זאגט די פסוק אם תלכו עמי בקרי אז ח״ו ס׳וועט נישט טויגן, א מענטש דארף וויסן אז ס׳איז נישט קיין מקרה.

ס׳איז עת צרה היא ליעקב, מען דארף נישט קיין סאך רעדן, כלל ישראל האט אריינגעכאפט ביטערע קלעפ, מפני החש״ד קען מען מרמז זיין די נוטריקון ח׳רב ש׳פיכות ד׳מים, ס׳איז א בחינה פון צרות אחרונות משכחות הראשונות. ווער געדענקט נאך, מען רעדט נאר דא פון א יאר צוריק, מען האט געשטאכן א איד אין מאנסי, א אנדערן, און איז מיט נסים געבליבן לעבן, און מען האט געהרג׳עט מענטשן, כ׳ סיון איז א זמן וואס אסאך אירע זאגן סליחות.

אויב וועקט מען זיך נישט אויף כאפט מען קלעפ

הושע הנביא זאגט ״לכו ונשובה אל ה׳ כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו״, זאגט דער ויגד יעקב אז א מענטש שלאפט און מען וויל אים אויפוועקן רופט מען אים ביים נאמען, שלאפט ער טיפער דארף מען הויך שרייען, אויב שלאפט ער זייער טיף דארף מען אים געבן א קלאפ, אבער אויב ער חלש׳ט ער העלפט שוין נישט, דעמאלטס דארף מען אים זייער שטארק שלאגן. זאגט ער, די זעלבע זאך איז, דער באשעפער מיט׳ן כלל ישראל, יעדן טאג קומט ארויס א בת קול ״שובו בנים שובבים״, אבער אויב מען איז פארשלאפן געט דער אייבערשטער א קליינע קלאפ, אביסל יסורים, אז מען דערוועקט זיך נאך אלס נישט קלאפט דער באשעפער ח״ו זייער שטארק, זאגט דער נביא לכו ונשובה אל ה׳, לאמיר זיך אויפוועקן פון שלאף און תשובה טון, כי הוא טרף, ווייל דער באשעפער האט געגעבן א קלאפ, וירפאנו, וואס איז די תכלית פון דעם? אז מען זאל געהיילט ווערן רפואת הנפש, טאמער אבער מען וועקט זיך נישט אויף איז ח״ו, יך, דארף ער שטארק שלאגן, ויחבשנו, אז די נשמה זאל אויסגעהיילט ווערן.

מען כאפט אוועק פלוצלינג פון די וועלט

דער הייליגער חתם סופר אין א הספד, ס'איז געווען א מגיפה תקצ"א האט ער געטייטשט דעם פסוק אביסל אנדערש, די גמרא זאגט (שבת קנג.) שוב יום אחד לפני מיתתך, א איד דארף תשובה טון, ווייל ער ווייסט דאך נישט ווי לאנג ער לעבט, נאר א מענטש שטיפט אפ, ער האט צייט, היינט לעבט מען דאך לאנג, ער האט צייט ווען ער וועט ווערן אכציג ניינציג יאר, אבער ווען ער איז יונג, שמח בחור בילדותך, אבער ביי א שעת מגיפה זעט מען פון איין מינוט אויפ'ן צווייטן, מען כאפט אוועק יונג און אלט, מען האט אפילו נישט קיין צייט זיך מתודה צו זיין, זאגט דער נביא לכו ונשובה אל ה', לאמיר תשובה טון, כי הוא טרף, ווייל דער אייבערשטער האט אוועקגעכאפט איין מענטש נאך א צווייטן מענטש, קיינער איז נישט פארזיכערט, נאר יך וירפאנו, אז מען זאל תשובה טון מען זאל געהיילט ווערן.

מפני המפולת, דארף מען נישט מסביר זיין, דאס איז די מעשה וואס האט פאסירט ל"ג בעומר. ס'איז באקאנט דער הייליגער ישמח משה זאגט וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', ס'איז געווען דעמאלטס א יום שמחה, די טאג האט געגומען עשר עטרות, ס'האט פאסירט אזא גרויסע אומגליק דארף ווען שטיין אשר שרף אלקים, די מדת הדין? נאר וואס דען, זאגט ער, אז מען נעמט אוועק נשמות יקרות אנשטאטס כלל ישראל, ווייל ס'איז ח"ו דא א חרון אף, דאס איז די מדת הרחמים, פירט אויס דער ישמח משה, אבער וכל בית ישראל, כלל ישראל וואס זיי זענען שולדיג דארפן באווייזן די נפשות יקרות,

ל"ג בעומר וואס דאס איז א יום שמחה, די הילולא פונעם תנא אלקי פון ר' שמעון בר יוחאי, ס'איז מיר שוין דארט אויסגעקומען מספיד צו זיין, יעצט קומט אויס די שלשים טאקע פון ר' אליעזר צבי בן ר' יו"ט הלוי משופרא דשופרא פון אונזערע יונגעלייט, ער האט געלערנט אין כולל אין קרית יואל, א בחינה פון שבחו מי ימלל וויפיל שבחים מען הערט אויף אים.

ס'איז עולם, שנה, נפש, ווייסט יעדער איינער ס'איז דא יום כיפור די הייליגסטע טאג, די הייליגסטע פלאץ און מען גייט אריין אין קדשי קדשים, די הייליגסטע מענטש די כהן גדול. די זעלבע איז אין מירון, ר' שמעון איז דאך נעשה אדם נאמר בעבורך, די העכסטע מענטש, אין די גרעסטע טאג, שטייט פונעם ריזשינער אז ס'איז אזוי ווי יום כיפור עיצומו של יום מכפר, און ס'איז בר יוחאי בקודש הקדשים, דארט האט עס פאסירט.

ומפני המפולת, וואס ערב שבועות

האט פאסירט אין א קהילה, א חשוב'ע קהילה וואס איז נאך אוועקגעריסן געווארן אפאר מענטשן.

מפני המזיקין, דארף מען נישט קיין סאך רעדן וואס מען איז דורכגעגאנגען פאר א יאר, די מזיק וואס האט געשעדיגט, די מגיפה, די ווירוס וויפיל אידן האבן מיטגעמאכט און נאך יעצט מאכן מיט אידן פון דעם, די נאכווייען, וויפיל אידן, הונדערטער זענען געשעדיגט געווארן, זיי קענען שוין מער גארנישט טון פאר פרנסה, די אלע מאורעות וואס האט פאסירט.

מען איז דורכגעגאנגען זייער א שווערע תקופה, מען האט אוועקגעכאפט די שענסטע און די בעסטע, מען האט זיך נישט אויפגעווקט, מען האט געטראכט, רוב רובם זענען עלטערע, אבער דא איז געווען כי הוא טרף, מען האט אוועקגעכאפט יונגע קינדער, יונגע בחורים, יונגעלייט, תינוקת של בית רבן שלא טעמו טעם חטא פון אלע קרייזן פון אלע מינים פון כלל ישראל, עפעס וויל מען פון אונז, מען וויל אונז אויפוועקן.

אז ס'איז יש קונה עולמו בשעה איז ח"ו אויך יש אובד עולמו בשעה

נאר מען קען מרמז זיין, מפני שלשה דברים אין נכנסין לחורבה, די חולי הנפש איז סאך מער. די גמרא זאגט, מיר האבן געלערנט יעצט, ס'קומט אויס אין די גמרא אין סנהדרין, עקיבא מה לך אצל אגדה כלה מדברותיך כלך אצל נגעים ואהלות, שטייט פון באר מים חיים, רבי האט געוויינט יש קונה עולמו בשעה אחד, וואס האט ער געוויינט? אז ס'איז דא א קונה עולמו בשעה אחד איז א סימן אז ס'איז דא א מאבד עולמו, אין איין מינוט קען מען פארלירן די גאנצע וועלט. קען זיין עקיב"א, דאס איז י'ש ק'ונה ע'ולמו ב'שעה א'חד.

'מפני שלשה דברים', פאר איינע פון די זאכן פאסירט נישט, 'אין נכנסין', מאכט מען זיך נישט קיין חשבון, מען בארעכנט זיך נישט, 'לחורבה' מיט די חורבן פון די אלע כלים וואס איז דא. 'מפני החשד', וועו מען הייבט אן צו באמערקן עפעס גייט פאר מיט מיין קינד, עפעס גייט פאר מיט מיין בחור, ער האלט נישט מיט מיט'ן לערנען, די קאפ איז אים נישט דא, ער רעדט זאכן וואס מען דארף נישט.

'מפני המפולת', וויפיל שטיבער זענען שוין חרוב געווארן, מען פרעגט פארוואס מען רעדט פון דעם אזויפיל? ס'איז א טאג טעגליכע זאך, ס'איז נישטא קיין לויות אויף דעם, ס'איז נישטא קיין הספדים אויף דעם אבער אזויפיל וויפיל ס'פאסירט די געהעריגע אומגליקן פאסירט סאך מער, ס'וועט צובראכן משפחות, מען לאזט איבער לעבעדיגע

יתומים, גייט נישט דורך כמעט קיין וואך, מען לאזט איבער פיר קינדער, אלע שרייען: מיר בלייבן אן א טאטן, די טאטע אינטערסירט גארנישט, ער איז פארברענט!, די נשמה איז פארברענט!, ער איז נישטא!.

עקיב"א איז י'ש ק'ונה ע'ולמו ב'שעה א'חד, מה לך אצל אגדה כלה מדברותיך כלך אצל נגעים ואהלות, וויפיל שטיבער וועלן חרוב.

'מפני המזיקין', וויפיל געשעדיגטע איז דא, וויפיל שטיבער איז דא. פארציילט א איד, ער קומט אריין שבת, קומען זיינע קינדער, ווי אזוי זיי גייען אנגעטון און ער קען זיך נישט עפענען די מויל, ער רופט זיך אן א ווארט, עפעס א אידיש ווארט, שרייען זיי אים אויף ענגליש: "זיי שטיל, איך האב דיך נישט געפרעגט". ס'איז א שרעקליכע מצב! ס'איז א מצב וואס מען דארף זיך צאמנעמען פאר זיך אליין. ברוך השם ס'איז דא אסאך אירע וואס זיי האבן א כח אויף דעם זיך מתגבר צו זיין, לאמיר יעדער לפי דרכו, ס'איז א זמן פון פשפוש המעשים, מען דארף זיך יעדער מאכן א חשבון צו זיך קויפן א עקסטערע ווען מען קומט אין ביהמ"ד, און פאר זיך אליין, די קינדער זאלן עס נישט זען.

די שרעקליכע גאסן וואו מיר לעבן

די וואך שטייט שלח לך אנשים, זאגט די מדרש מי יתן טהור מטמא לא אחד, שטייט אין דרך פיקודיך אז מענטשן מיינען די שמירת עינים איז סתם א מילי דחסידא, ס'איז א לאו אין די תורה אזוי ווי מען זעט די וואך ולא תתורו אחרי לבבכם. מיר זענען דא אריינגעווארפן אין א ביטערע גיהנום, מיר לעבן דא אויף די גאסן.

איך דערמאן מיך איך בין אמאל געגאנגען מיט'ן רבי'ן ז"ל דער ברך משה אויף די גאס, און ס'איז אויסגעקומען דורכצוגיין לי עוועניו, האט מיר דער רבי געזאגט: "מען זאגט אז די גאסן זעהן אויס זייער מיאוס, איך זעה נישט".

האב איך מיך אנגערופן: "דער רבי זאל אויפהייבן די אויגן ווען דער רבי זעהן", אז מען קוקט אראפ זעהט מען נישט ווי אזוי די גאסן זעהן דא אויס.

איך האב געזאגט ס'איז דא א מעשה פון ישמח משה, די ישמח משה איז געגאנגען נאך געלט איינמאל צו א קארגן עושר, ער האט אים געבעטן געלט, און צום סוף האט ער נישט געגעבן. האט דער הייליגער ישמח משה געזאגט פאר יענעם איד: "פארוואס ביסטו קארג?"

זאגט ער: "אוודאי, ווייל איך געב נישט בין איך קארג".

האט ער געזאגט: "דער אייבערשטער האט געמאכט א עושר זאל זיין קארג, ווייל אויב האט ער נישט קיין נסיון, ער ווערט אנגעווארעמט איז נישט קיין

קינץ קומט אים נישט קיין שכר, האט דער אייבערשטער געמאכט ער זאל זיין קארג און ער איז זיך מתגבר, קען ער באקומען שכר, אבער אויב דו געסט נישט קיין געלט צום סוף פארוואס ביסטו קארג? איז דאך נישטא דער תכלית?"

מיר וואוינען דא, מען פלעגט זאגן 'די פעסטער גאסן איז מקדש ומטהר', אוודאי איז עס מקדש ומטהר אויב מען פירט זיך אויף ווי ס'דארף צו זיין, ס'איז ביטערע גאסן, ווי אזוי מיר לעבן דא, מען כאפט זיך אליין נישט, ס'איז דא גאסן מען קען נישט דורכגיין, אין ערגעץ איז נישט דא אזא מין התבוללות וואס ס'טוט זיך דא אין די גאסן, וואס ס'פארן דורך גאנצעטע מחנות, ס'איז דא גאסן וואס מען טאר נישט דורכגיין, איך ווייס אפילו נישט צי מען מעג דארט וואוינען, איז א זמן וואס מען דארף זיך אפשטעלן, אין אמעריקע יאגט מען זיך אלע, זיך מאכן א חשבון הנפש, "איך גיי ארויס אויף די גאס - ווי דער רבי פלעגט זאגן - וועל איך צוריקקומען די זעלבע וואס איך בין געגאנגען? ווי אזוי זעען אויס די גאסן, מעג איך ארויסגיין? וועל איך מיך מתגבר זיין?"

דער רבי זי"ע האט געזאגט אמאל: אז אמאל איז געווען צדיקים, האט דער אייבערשטער פון זיי געהאט א תענוג, היינט איז שוין נישטא קיין צדיקים, האט ער א תענוג, אז א איד האט א נסיון, ריקט מען אונטער שוועכע נסיונות פון שמירת עינים.

איין "ניין" פאר אלע נסיונות

שלח לך אנשים טייטשט אויס דער זוהר הק', מען שיקט אראפ די נשמה אויף די וועלט, וישלח אותם משה על פי ה', זאגט דער ייטב לב בשם דעם ישמח משה אז משה רבינו איז דער וואס ס'באשווערט "תהי צדיק ואל תהי רשע", וישלח אותם משה על פי ה', קען זיין זאגט די מדרש, מי יתן טהור מטמא לא אחד. ס'איז דא א וואורט פון הגאון ר' שרגא פייוול מענדלאוויטש ז"ל האט ער געטייטשט אמעריקע האט מען געוויסט איז א ארץ לא זרועה, וואס הייסט א ארץ לא זרועה? ס'איז אנגעזייט פול מיט "לא'ס", מען קען דא נישט זיין קיין שומר שבת, מען קען נישט זיין ערליך, מען קען נישט אפהיטן כשרות, מען קען נישט מגדל זיין די קינדער, מען קען נישט גיין בצניעות, ס'איז נאר מען קען נישט, ארץ לא זרועה, זאגט ער וואס איז די עצה? אז מען לייגט אראפ די פיס און מען זאגט איין 'ניין', נישט קיין סאך ניין'ס, ס'איז 'נישט' אמת, מיר קענען יא זיין ערליך, מיר קענען יא מגדל זיין, מיר וועלן יא גיין בצניעות.

קען זיין מען שיקט אראפ די נשמה, שלח לך אנשים, מי יתן טהור מטמא 'לא' אחד, איין ניין איז דא, ס'איז נישט אז מען קען נישט, מען קען יא!

ס'איז דא ב"ה א עדה קדושה, מען קומט זיך צוזאם מען וויל אויסהערן, מען וועט באלד הערן וואס די רבנים הגאונים הצדיקים וועלן זאגן, מען וויל אויף זיך מקבל זיין די אלע זאכן. ס'שטייט פון הייליגן רבי ר' אלימלך אז פאר ביאת המשיח וועלן אידן זיין אויף א גרויסן שטריק אנגעבינדן, און דער אייבערשטער וועט שאקלען די שטריק, וועלן זיין מענטשן וואס וועלן אראפפאלן פון די שטריק און מען וועט נישט האבן קיין שכל, מען וועט זאגן אז איך בין אראפגעפאלן בין איך אראפגעפאלן. זאגט ער, די אמת איז מען וועט זיך דארפן אנכאפן אז מען זאל קענען בלייבן.

קען מען צולייגן, אויב כאפט מען זיך נישט אן אין די שטריק איז דא א תהום אונטער דעם, דא איז נישטא קיין צוויי וועגן, ס'איז א ארץ לא זרועה, אויב נעמט מען זיך נישט אין די האנט אריין.

זאל דער אייבערשטער העלפן. ס'שטייט אין שפת אמת אז ביי מתן תורה איז געווען קולות וברקים, א בליץ איז איין סעקונדע, אבער נאכדעם שטייט, לפידים, לפידים איז א זאך וואס האלט אן לענגער, דאס אז מען איז מקבל אויף זיך די קבלות טובות, יעדער דארף זיך מקבל זיין, יעדער לפי ענינו, זאל דער אייבערשטער העלפן, מען איז שוין צוויי טויזנט יאר אין גלות, אלו הן הנחנקין ואלו הנשרפין על קדושת שמו, זאל שוין זיין סוף וקץ לכל צרותינו. ר' שלום אליעזר זי"ע פלעגט זאגן: דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל קענען מתקן זיין, האט ער צוריקגעצויגן, איך רעד נישט מתקן זיין, הלואי זאל מען נישט מקלקל זיין.

און ס'איז אזא גרויסע טאג כ' סיון, מען מוז דערמאנען, ס'איז דער טאג וואס דער רבי ז"ל האט מייסד געווען די "קרן הצלה", מען דארף מחזק זיין די אלע מוסדות, אין דעם זכות וואס מען וועט זיך מקבל זיין מען וועט גיין ערליך וועט דער אייבערשטער העלפן מען וועט זוכה זיין צו גיין קענן משיח מיט'ן רבי'ן במהרה בימינו אמן.

דרשת
הגאון הצדיק אב"ד ור"מ שליט"א

מען האט שוין פריער דערמאנט, ס'וועלט אראפגעברענגט אין מגן אברהם אז ס'איז געווען מקומות אין גאנץ מלכות פוילן וואס מען האט דעם טאג כ' סיון געפאסט א תענית, און מען האט אויך געזאגט סליחות. דער מגן אברהם ברענגט עטליכע פלעצער סוף סימן ת"ק און אין תקס"ח ברענגט ער דארט א שאלה ווען כ' סיון איז געפאלן פרייטאג און ס'איז געווען א ברית, צי מען קען אויספאסטן וועגן די סעודת הברית. איז געווען דער מנהג אויך צו זאגן סליחות, און אין געוויסע מקומות איז נאך עד היום הזה וואס מען זאגט כ' סיון סליחות.

די סדר פון די סליחות האבן נאך מייסד געווען די קדמונים, נאך אין פריערדיגן טויזנט יאר, אין תתקל"א איז אויך שוין געווען הריגות אין כ' סיון ביי די קרייצציגלער, דעמאלטס האט מען מייסד געווען די סליחות, און שפעטער ווען ס'איז געווען די גזירות ת"ח ות"ט האט מען עס פריש מייסד געווען, און דער סדר איז געווען אז מען האט געזאגט סליחות צאמגענומען וואס אונז זאג מיר אין די ימי הסליחות, אבער די פיוט פון די סליחות האט מען געזאגט דעם פיוט פון ה' ה' קל רחום וחנון, דאס איז דער פיוט וואס מען האט געזאגט כ' סיון.

די כח פון א טרער פון א איד

אין דעם פיוט פון ה' ה', אין די לעצטע חרוז זאגט מען, יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות שתשים דמעותינו בנאדך להיות ותצילנו מכל גזירות קשות אכזריות כי לך לבד עינינו תלויות. וואס קען זיין פשט אין די ווערטער?

די גמרא זאגט אין מס' ברכות (דף לב:) אמר ר' אלעזר, פון ווען די בית המקדש איז חרוב געווארן זענען די שערי תפילה פארמאכט געווארן, נענעלו שערי תפילה, און אפילו די שערי תפילה זענען פארמאכט געווארן, שערי דמעה לא נענעלו. פרעגן אלע די קשיא, נו אויב שערי תפילה איז נענעלו, וואס איז די צווועק, מען זעט אידן קומען, מען

דאוועגט, וואס איז די גאנצע ענין פון שטעלן זיך דאוועגען אויב ווייסט מען אז די טויערן זענען נישט אפען?

איז דא א באקאנטע ווארט פון רבי'ן ז"ל ער האט עס געזאגט כמה פעמים, הושענא רבה האט ער עס אויך געזאגט (דברי יואל הו"ר אות כח), די גמרא זאגט (ברכות ו:) מאי כרום זלות לבני אדם, אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, די תמצית הדברים האט דער רבי געזאגט, יעדע תפילה פון א איד גייט ארויף אויבן אין הימל, אזוי ווי די גמרא זאגט ס'איז עומדים ברומו של עולם, אפילו ס'גייט נישט אריין דורך די טויער בלייבט עס שטיין, און אזוי ווארט עס, ביז ס'קומט איין איד אפילו, און דער איד לאזט טרערן ביי זיין דאוועגען, ער דאוועגט מיט א בכיה ער דאוועגט מיט א מורא'דיגע צובראכנקייט, די טרערן פון דעם איד עפענען אויף די טויערן פון הימל, און אלע תפילות פון כלל ישראל וואס האט ביז דעמאלטס נישט געקענט אריינגיין דורך די טויערן, יעצט אז מען האט שוין געעפענט די טויערן גייען אריין אלע תפילות פון יעדן איד, און יעדע תפילה פון יעדן איד קען עפעס אויפטון. דאס איז די אויפטו אז מען דאוועגט היינט, ווייל מען ווארט אז ס'וועט קומען איין איד און לאזן איין טרער נאר, וועלן זיך זיך שוין די טויערן עפענען און דעמאלטס וועלן שוין אלע תפילות עושה רושם זיין. אזוי האט דער רבי ז"ל געזאגט.

דער זיידע ז"ל דער ברך משה האט געזאגט (ברך משה לסליחות אות ד) מיט דעם פארשטייט מען, תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו ה' שמעה תפלתי ושועתי אליך תבוא, דוד המלך האט געהאלטן ביי זיך אז זיינע תפילות זענען נישט עושה רושם, זיינע תפילות גייען נישט ארויף אויבן אין הימל, האט דוד המלך געזאגט [און באמת איז די תפילה מיוסד געווארן פאר אונזער דור, אזוי ווי די מדרש זאגט דאך פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפלתם, דאס גייט ארויף אויפ'ן דור אחרון אויפ'ן לעצטן דור, דער דור פון עיקבתא דמשיחא ממש, זאגט ער דוד המלך האט געזאגט] ס'וועט קומען איין ארימאן און ער וועט דאוועגען מיט א מורא'דיגע צובראכנקייט, ער וועט דאוועגען מיט טרערן, דורך די טרערן וואס דער ארימאן דאוועגט, דורך די טרערן עפענט מען אויף די טויערן פון הימל, און אלע תפילות פון אלע אידישע קינדער זענען דעמאלטס עולה למעלה. טייטש ער תפלה לעני כי יעטוף, דער ארימאן וואס דאוועגט מיט א צובראכנקייט, ולפני ה' ישפוך שיחו, ישפוך, ברענגט ער צו אז ס'מיינט א לשון פון שפיכה, א זאך וואס גיסט זיך, דאס מיינט מען טרערן, דער ארימאן דאוועגט נישט סתם אזוי א תפילה, ער דאוועגט מיט טרערן, אויב אזוי איז ה' שמעה תפלתי, מיין תפילה ווי אזוי ס'זעט נאר נישט אויס, דעמאלטס קען עס ארויפגיין אויבן אין

הימל און ס'איז עושה רושם ווייל מען האט שוין געעפנט די טויערן וועגן דעם איד וואס האט געלאזט טרערן.

שבת מעג מען לאזן טרערן אויף השתוקקות צום אייבערשטן

זאגט אבער דער זיידע ז"ל אין ברך משה, לכאורה דארף מען פארשטיין וועלכע טרערן רעדט מען דא וואס די טרערן עפענען אויף די טויערן אין הימל? ס'איז דא אזויפיל אידישע טרערן האבן זיי שוין אויסגעגאסן, אידישע קינדער האבן זיך שוין אויסגעוויינט, וואסערע סארט טרערן עפענען אויף די טויערן? בכלל וואס איז דאס 'שערי דמעות', פארוואס דארפן די היכל הדמעות טויערן אויב ס'מאכט זיך ממילא נישט צו?

נאר וואס דען, זאגט דער ברך משה אזוי, ס'שטייט אין רמ"א אין הל' שבת (סימן רפ"ח ס"ב) אז ווען ס'קומט שבת טאר מען נישט ווייגען, אבער טאמער עמיצער וויל ווייגען אום שבת כדי די צער זאל אוועקגיין פון זיין הארץ מעג ער ווייגען אין שבת. פרעגט דער טורי זהב (סק"ב) א געוואלדיגע קשיא, פארוואס ווייגט מען דען? נאר וועגן דעם וויל די צער זאל אוועקגיין פון הארץ, איז דאך יעדע בכיה מותר אום שבת? זאגט דער טורי זהב, אז מען טרעפט אזא מין זאך ווייגען אין שבת, אזוי ווי ר' עקיבא וואס ער האט געזאגט שיר השירים 'זלגו עיניו דמעות', אזא מין בכיה אוודאי מעג מען ווייגען אפילו אין שבת, אבער סתם א בכיה כדי די צער זאל אוועקגיין פון הארץ פרעגט די טורי זהב ווי אזוי קען דער רמ"א מתיר זיין מכח די סברא אלע מיני סארט בכיות?

נאר וואס דען, זאגט דער זיידע ז"ל אין ברך משה, ס'וועגדט זיך וואס הייסט געוויינט, וואס איז שיר השירים? שיר השירים ברענגט ארויס די געוואלדיגע אהבה ותשוקה וואס דער אייבערשטער האט צו אידישע קינדער, די געוואלדיגע תשוקה וואס אידישע קינדער האבן צום אייבערשטן, דער אייבערשטער בכל צרתם לו צר, וואו א איד גייט נאר, וואו כלל ישראל איז נאר געגאנגען אין גלות, דער אייבערשטער גייט מיט מיט יעדן איד, און אוודאי מיט א ציבור אידן. דאס אז בכל צרתם לו צר, דאס אז ס'טוט פאר'ן אייבערשטן וויי, ווען א איד איז בצער שכינה מה אומרת, וואס זאגט די שכינה קלני מראשי קלני מזרועי, די שכינה הקדושה איז מיללת, די שכינה הק' ווייגט ווען ס'גייט פאר א איד נישט גוט, ווען ס'גייט פאר כלל ישראל נישט גוט איז דא א מורא'דיגע בכיה און א צער פאר די שכינה הק'. ווען א איד ווייגט אום שבת אבער ער מיינט נישט זיינע אינטערעסן, ער מיינט די צער פון די שכינה, ער מיינט די צער פון קודשא בריך הוא, אזא מין בכיה, אזא מין זאך מעג מען ווייגען, די סיבה פארוואס ר' עקיבא האט געווויינט וועז ער האט

געזאגט שיר השירים, ווייל ס'האט אים דערמאנט די געוואלדיגע אהבה וואס דער אייבערשטער ווייזט ארויס פאר אידישע קינדער, דאס אליינס אז דער אייבערשטער גייט מיט אידישע קינדער אין גלות, און דער אייבערשטער איז בצער וועז א איד איז בצער, דאס איז די בכיה וואס ר' עקיבא האט געווויינט, און אזא מין בכיה וועז מען מיינט נישט די אייגענע אינטערעסן, מען מיינט די אינטערעסן פון הקב"ה מעג מען ווייגען אפילו אום שבת אויך.

זאגט ער, דער רמ"א וואס האט מתיר געווען צו ווייגען אין שבת איז אויך מודה אז סתם א בכיה צו ווייגען אום שבת טאר מען טאקע נישט, נאר די רמ"א האט געהאלטן אז וועז ס'קומט שבת קודש איז יעדער איד זיך מדבק אזוי צו די שכינה אז וועז א איד ווייגט אין שבת מיינט ער זיכער נאר צער השכינה, אויב אזוי האט די רמ"א מתיר געווען צו ווייגען אין שבת ווייל ער ווייגט זיכער נישט פאר די אייגענע אינטערעסן, ער ווייגט זיכער פאר די צער השכינה, און וועז מען ווייגט פאר די צער השכינה מעג מען ווייגען אפילו אום שבת. אזוי שטייט אין ברך משה.

דער אייבערשטער לייגט אוועק א אמת'ע טרער פאר צער השכינה

קען זיין טרערן וואס גייט ארויף אויבן אין הימל דער אייבערשטער זאל דאס אוועקלייגן, מיר ווייסן דאך אז טרערן אזוי ווי יעדע זאך אז מען וויל אז ס'זאל אנקומען אויבן אין הימל מוז דאס זיין לשמה, אז ס'איז שלא לשמה קען דאס נישט ארויפגיין אויבן אין הימל, ס'איז עד שמים חסדך וועז ס'איז שלא לשמה, און וועז ס'איז לשמה איז מעל השמים חסדך, יעדע זאך אז מען מיינט דעם אייבערשטן גייט דאס ארויף ביז לשמים.

קען זיין וועז מען זאגט דעם פיוט זאגט מען אזוי, מען בעט דעם אייבערשטן, דער אייבערשטער זאל אויסהערן אונזער געווייז אונזער געשריי, און דער אייבערשטער זאל נעמען אונזערע טרערן און עולה זיין למעלה גאנץ הויך, דארטן אוועקלייגן תחת כסא הכבוד מיט די אלע טרערן וואס אידן ווייגען פאר'ן אייבערשטנס וועגן. זאגט מען אפילו וועז איך וויין און איך בעט אז אידישע קינדער זאלן ניצול ווערן פון אלע גזירות קשות אכזריות, מיין איך אבער נישט מיך, איך מיין דעם אייבערשטן, קודשא בריך היא איז בצער, די שכינה הק' ווייגט, אוי לי שהחרבתי את ביתי, אוי לי ששרפתי את היכלי, וועז מען דערמאנט זיך ווער ס'ווייגט מיט אונז מיט, ווער ס'איז בצער מיט אידישע קינדער, און אז מען ווייגט פאר דעם, די טרערן לייגט דער אייבערשטער אוועק אויבן.

זאגט מען אזוי, יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות, דער אייבערשטער

זאל אויסהערן אונזער געוויין, שתשים דמעותינו בנאדך להיות, דער אייבערשטער זאל אוועקלייגן אונזערע טרערן אין די נאד הדמעות, וואס דארטן ליגן די טרערן, די אמת'דיגע טרערן, און אפילו וועו איך בעט ותצילנו מכל גזירות קשות אכזריות, אבער כי לך לבד עינינו תלויות, איך מיין דאך דעם אייבערשטן און איך מיין דעם צער השכינה, ממילא קענען די טרערן עולה זיין למעלה.

די שווערע גזירות לאזן נישט אינזין האבן צער השכינה

קען זיין דער מייסד הפיוט האט דאס געמיינט, אבער לפי דורותינו אלה קען מען זאגן אפשר פארקערט אויך - סוף כל סוף דאס איז דאך א מורא'דיגע מדריגה, אז א איד זאל קענען זאגן אזוי ווי דער ישמח משה האט געזאגט "איך בין גרייט צו ווערן פארווארפן פון אלע וועלטן, איך וויל נאר אז ס'זאל זיין התגלות כבוד שמים, ס'זאל זיין יתגדל ויתקדש שמיה רבא", דארף מען זיין א ישמח משה מען זאל דאס קענען באווייזן צו זאגן.

זאגט א איד: דאס אז איך האב נישט אינזין די אלע זאכן וואס מען דארף וועו אינזין צו האבן, כבוד השכינה, צער השכינה, ווייל איך בין אזוי בצער, אידישע קינדער מאכן מיט אזויפיל צרות, אזויפיל גזירות קשות אכזריות. זאגט מען, וועו איך וועל ניצול ווערן פון די אלע גזירות קשות אכזריות וועל איך אוודאי אוודאי אינזינען האבן נאר דעם אייבערשטן. זאגט מען ותצילנו מכל גזירות קשות אכזריות, וועו דו וועסט מיך מציל זיין פון די אלע גזירות, דעמאלטס כי לך לבד עינינו תלויות, וועל איך קענען רעדן און דאוענען נאר צום אייבערשטן, נישט האבן אנדערע כוונות דערבי.

אזוי ווי מיר זאג מיר פאר דעם אויך אין פיוט, "בכל זאת אנו לי-ה ועינינו לי-ה", 'זאת' איז א לשון פון מקבל זיין, אזוי שטייט אין די ספרים, 'זה' איז א לשון משפיע, 'זאת' איז א לשון מקבל. וועו א איד בעט ער דארף פונעם אייבערשטן געזונט, ער דארף פונעם אייבערשטן פרנסה, ער דארף פונעם אייבערשטן אריכות ימים כדומה וכדומה, די אלע בקשות וואס אידן בעטן אלס, זאגט מען פאר'ן אייבערשטן, ובכל זאת, די אלע זאכן וואס איך בעט אז דער אייבערשטער זאל מיר געבן, איך וויל מקבל זיין, אבער אנו לי-ה ועינינו לי-ה, אונז האף מיר אויף די שכינה הק', קודשא בריך הוא, דער אייבערשטער וואס איז מיט אונז מיט, בכל צרתם לו צר.

און יעצט וועו ס'איז געווען די אלע שווערע אומגליקן וואס אזויפיל אידישע הייזער זענען נעבעך צובראכן געווארן, וועו מען וואלט וועו געהאט

אפענע אויערן וואלט מען וועז געהערט דעם בת קול וואס גייט ארויס און זאגט "אוי לי שהחרבתי את ביתי". ס'איז נאך דא א ציבור אידן וואס געדענקן נאך וועז דער זיידע ז"ל דער ברך משה האט דאס געזאגט אמאל ראש השנה, ס'זענען נעבעך אוועק דעמאלטס יונגע מענטשן, און האבן איבערגעלאזט יתומים אין שטוב, האט ער געזאגט "אוי לי שהחרבתי את ביתי", וויי אז איך האב חרוב געמאכט א אידישע שטוב, די שכינה הק' ווייניט מיט א צער "אוי לי שהחרבתי את ביתי", איך האב חרוב געמאכט א אידישע שטוב.

קען מען זיך פארשטעלן יעצט דעם צער פון קודשא בריך הוא, די צער השכינה, וויפיל דער אייבערשטער האט טרערן געלאזט, וויפיל דער אייבערשטער האט מיטגעווייניט מיט אידישע הייזער, וויפיל בת קול איז ארויסגעגאנגען "אוי לי שהחרבתי את ביתי", וויפיל אידישע הייזער זענען צוגרינד געגאנגען אין דעם קורצן זמן פון יעצט אליינס פון ל"ג בעומר און פאר שבועות אין אנדערע מקומות, אוי לי שהחרבתי את ביתי.

די שטיבער פון געוואלדיגע תלמידי חכמים און אוודאי במיוחד אחד מבני החבורה הרב אליעזר צבי בן יו"ט הלוי, וואס ס'האט זיך יעצט געענדיגט די שלושים, וואס ער איז געווען מן המיוחד שבעם, איז אוודאי דער בת קול וועז אונז וואלט מיר וועז געהערט אוי לי שהחרבתי את ביתי, ס'איז חרוב געגאנגען א אידישע הויז, ער האט איבערגעלאזט יתומים, אן אלמנה, און אזוי אויך אין אלע אידישע קהילות, אין יעדע קהילה, ממש יעדע קהילה האט געליטן אבידות.

און יעצט וועז ס'איז כ' סיון, ס'איז א זמן פון התבוננות, איז אוודאי א זמן פון טראכטן פונעם עבר, טראכטן על מה עשה ה' ככה, וואס וויל דער אייבערשטער, וואס קען מיר אונז טון?

דער אמת איז, יעדער איד איז מחויב, יעדער איד האט א חיוב אויף זיך מפשפש צו זיין זיינע מעשים, און יעדער איד האט זאכן וואס ער דארף צו פארריכטן, יעדע איד ברויך זיך צו פארריכטן און נעמען אין די הענט אריין וואס ער קען טון.

דריי זמנים אין יאר צו פארריכטן דריי זאכן

מען האט שוין פריער דערמאנט, ס'שטייט פון הייליגן אפטער רב, כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור, האט דער הייליגער אפטער רב געזאגט אז דאס איז מרמז אויף דעם טאג פון כ' סיון, און ס'איז מרמז אויף דעם טאג פון יום כיפור, כ"ס איז כ' סיון, י"ה איז יום כיפור. קען זיין וואס דער פסוק איז דא פונקט מרמז די ענין פון כ' סיון און יום כיפור.

קען מען אפשר זאגן פשט אין פסוק מיינט ברמז אזוי, ס'איז ידוע דער טור אין סימן א' - רש"י זאגט עס די וואך סוף פרשה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, זאגט רש"י עין רואה ולב חומד וכלי מעשיו גומרים, ס'איז דא דריי זאכן, עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה, און נאכדעם איז דא די כלי המעשה וואס זיי זענען גומר דאס וואס דאס הארץ גליסט און וואס די אויג האט געזען. דער זיידע ז"ל אין ייטב לב כמה פעמים ברענגט ער צו אז מע"ל איז די אותיות מ'עשה ע'ין ל'ב, דאס זענען די דריי זאכן וואס מען דארף פארריכטן.

קען זיין דער אייבערשטער האט געגעבן די דריי זמנים פון יאר, וואס די דריי זמנים דארף מען פארריכטן די דריי נקודות, איין ענין איז עין, די צווייטע איז די לב און די דריטע איז די כלי המעשה די יד, כ' סיון איז דער טאג וואס איז מיוסד געווארן זיך מתבונן צו זיין אין דעם עין רואה, וואס מען דארף צו פארריכטן אזוי ווי איך וועל באלד מפרש זיין פארוואס. יום כיפור איז די זמן וואס איז מיוחד אל הלב, און פורים איז א זמן וואס איז מתוקן געווארן מתקן צו זיין די כלי המעשה.

כ' סיון איז מיוסד געווארן מתקן צו זיין די עינים, ווייל כ' סיון איז פאר ס'הייבט זיך אן די ריכטיגע ימי הקיץ, ובנוסף לזה חודש תמוז און אב איז דאך חדשי העינים, וואס דעמאלטס דארף מען זיך פארלייגן מתקן צו זיין די פגם העינים, האט מען געגעבן דעם טאג כ' סיון, פאר מען גייט אריין אין די חדשי עינים זיך מתבונן צו זיין אין דעם עין רואה וואס מען קען אלס פארריכטן, יום כיפור שטייט שוין גראדע אין ייטב לב פרשת האזינו אז יום כיפור איז כנגד הלב, ווייל יום כיפור איז וידוי, כפרה און תשובה און די גאנצע ענין פון תשובה איז נאר תלוי בלב, ווייל טאמער מען איז זיך מתודה און מען האט נישט אינזין וואס מען רעדט, איז דאך עס א עקסטערע עבירה על חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה, זאגט שוין דער ייטב לב אז יום כיפור איז מתוקן אל הלב.

פורים איז מתוקן קענן די יד, דאס איז די כלי המעשה. קודם פשוט פורים איז דאך י"ד אין אדר און די גמרא זאגט דאך כל הפושט י"ד, פורים ווייזט אויף דעם ענין פון יד אויף די כלי המעשה.

קען זיין דער פסוק איז דאס מרמז, כי יד על, יד איז די ידים, ע"ל איז ע'ין ל'ב, זאגט דער פסוק כי יד על, ווען איז דער זמן וואס איז מתוקן געווארן צו זיך מתבונן זיין אין די דריי זאכן, כ"ס כ' סיון, י"ה, דאס איז יום כיפור, מלחמה לה' בעמלק מדור דור, דאס איז פורים, אין די דריי זמנים ברויך מען זיך עקסטער מתבונן צו זיין אין די ענינים, און טראכטן וואס קען מען טון צו פארריכטן דעם עבר, און אוודאי און אוודאי מתקן צו זיין דעם עתיד.

די געוואלדיגע כח פון ראיה

מען רעדט פון חדשי העינים, מען רעדט פון דעם עין רואה, מען זעט דאך, מען קען זיך גארנישט מחשיב זיין, אריינטראכטן די חשיבות און די כח וואס א אויג האט, און וואס ס'איז גורם פאר א מענטש אין זיין מחשבה עד עולמי עד, אפילו לטובה, וועו א מענטש זעט א צדיק אן ערליכער איד, וועו אונז האב מיר נאך געזען צדיקים, אלטע אידן וואס האבן נאך געדענקט דעם שינאוועו רב, זענען מיר געלאפן און געקוקט וועו האט זוכה געווען צו קענען דעם הייליגן שינאוועו רב, טאמער האט מען געהערט אז ס'איז נאר געווען איינער וואס האט געקענט דעם קדושת יום טוב, איז אונז געווען א געוואלדיגע חשיבות. דער דור פריער, נאך פריערדיגע צדיקים.

וואס איז די געוואלדיגע זאך אז ער האט געזען א ערליכער איד? ווייל אז מען האט געזען אן ערליכער איד האט עס אריינגעברענגט א תכונה קדושה אין דעם איד.

[ס'איז אונז א זכיה און א כבוד מקבל פנים צו זיין דעם סקולענער רבי זאל זיין געזונט, וועל מיר ווייטער ממשיך זיין.]

צו קוקן אויף א ערליכער איד ברענגט אריין א תכונה קדושה אין א מענטש, און אפילו נאר איין בליק, וכל שכן וכל שכן הסתכלות, שטייט אין נועם מגדים סוף פרשת חיי, זאגט ער, רבקה אמינו ותרא את יצחק ותפול מעל הגמל, הגמל זאגט ער האט אין זיך א סימן טהרה און א סימן טומאה, רבקה אמינו האט נאך געהאט פארשידענע זאכן וואס איז געווען ביי איר אויסגעמישט די טהרה און די טומאה ווי לאנג זי האט נישט געזען יצחק, איינמאל זי האט געזען די צורת הצדיק פון אזא יצחק אבינו, איז זי אראפגעפאלן פון דעם ענין פון גמל, זי איז געווען נאר לויטער קדושה.

זאגט דער נועם מגדים, ותרא את יצחק, איינמאל זי האט געזען יצחק, ותפול מעל הגמל איז זי אראפגעפאלן פון דעם ענין פון גמל וואס ווייזט א סימן טומאה און א סימן טהרה, ס'איז געווען בלויז טהרה.

און לפי דברינו וואס אונז האב מיר דערמאנט, מע"ל איז ע'ין ל'ב מ'עשה, איז דאס אויך מרומז, פון די אלע דריי זאכן וואס זי האט געהאט ביי זיך בשותפות הגמל, טומאה און טהרה, איז ותפול, איז זי אוועקגעפאלן פון דעם, און זי האט נאר באקומען אין זיך די תכונה קדושה פון אנקוקן אזא צורת הצדיק פון יצחק אבינו.

חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שטייט אין חסד לאברהם פון די פריערדיגע, אזוי אויך אין של"ה הק' ברענגט עס אויך צו, אז די סיבה פארוואס מען גייט מקבל זיין פני רבו

רגל איז נישט דוקא צו הערן תורה פון אים, נאר אנקוקן א צורה פון א רבי'ן ברענגט אין זיך אריין א מורא'דיגע כח הקדושה.

דער זיידע ז"ל אין ייטב לב טייטשט ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, זאגט ער, אידישע קינדער האבן אנגעקוקט די צורה פון משה רבינו, אז מען האט אנגעקוקט די צורה פון משה רבינו האט עס געברענגט ביי זיי א צובראכנקייט, אזא מין שברות הלב. אזוי ווי מען האט געהערט אויף די פריערדיגע צדיקים, ווען די אידן האבן אנגעקוקט די צדיקים, אפילו אין אומר ואין דברים, מען האט נאר געגעבן א קוק אויף א צורה פון א צדיק - וויפיל איך האב נאך געהערט פון די אלטע אידן, 'איך האב עזעזן דעם צדיק! דעם צדיק! איך האב אים נאר געזען האט זיך טרערן אנגעהויבן צו גיסן פון מיינע אויגן', אזוי פלעגן זיי זאגן. אז מען זעט א צורה פון א צדיק ברענגט עס א געוואלדיגע תכונה קדושה.

זאגט דער ייטב לב, משה רבינו, ווען אידישע קינדער האבן אים אנגעקוקט זענען זיי געווארן צובראכן ביי זיך, לוחות מיינט א הארץ, לוחות הלב. זאגט ער ולכל המורא הגדול אשר עשה משה, משה רבינו האט אריינגעברענגט א געוואלדיגע יראה אין אידישע קינדער, ווען מען האט אנגעקוקט משה רבינו האט עס געברענגט א שבירת הלוחות, רש"י זאגט ולכל המורא הגדול, דאס איז די שבירת הלוחות, די צובראכענע הערצער פון א איד, דאס איז געווען ווען מען האט אנגעקוקט די צורה פון משה רבינו.

וואס דארף מען מער, די וואך אין די סדרה, פון אנפאנג סדרה ביז סוף סדרה רעדט מען פון דעם ענין פון שמירת עינים און פון די געוואלדיגע כח העינים. ס'שטייט אין די ספרים, משה רבינו האט געהייסן פאר די מרגלים וראיתם את הארץ מה היא, משה רבינו האט געווייסט מען דארף צוגרייטן ארץ ישראל ס'זאל קענען מקבל זיין כלל ישראל, האט משה רבינו געזאגט, עטס זאלטס נאר גיין קיין ארץ ישראל, און אנקוקן ארץ ישראל, אז די מרגלים וואס זענען געווען אנשים חשובים וועלן אנקוקן ארץ ישראל וועט עס מוליד זיין א תכונה קדושה אויף ארץ ישראל, וועלן נאכדעם אידישע קינדער קענען אריינגיין דארטן.

מיר טרעפן, אפילו ווען איינער וויל מוציא זיין ניצוצות הקדושים טרעפט מען אין די גמרא אזוי, יהיב עיניה ביה ונעשה גל של עצמות, ווען ערליכע אידן צדיקים האבן געקוקט אויף א זאך, האט עס מוציא געווען אלע ניצוצות הקדושות.

זאגט דער ייטב לב, די מרגלים וואו זיי זענען געגאנגען האבן אלע כנענים באגראבן מתים, וואס איז געשען

פלוצלינג? נאר וואו די מרגלים זענען געגאנגען, מיט זייער הייליגע אויגן האבן זיי ארויסגענומען די ניצוצות הקדושות, דאס האט גורם געווען אז די כנענים האבן קובר געווען זייערע מתים.

דאס איז בנוגע די כח הראיה. אבער די זעלבע זאך איז ח"ו פארקערט אויך, ווי דער ייטב לב זאגט, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, ר"ע איז ע'ין ר'ואה, אויף דעם פארלייגט זיך דער יצר הרע, כל היום האט מען מלחמה מיט דעם ענין פון עין רואה.

ס'שטייט אין בית יוסף אין ערשטן סימן, די טור הייבט דאך אן צו זאגן קל כנשר ורץ כצבי, קל כנשר איז מסביר דער טור גייט ארויף מען זאל צומאכן די אויגן מען זאל נישט זען קיין שלעכטס, רץ כצבי, מיינט מען לעשות רצון אבינו שבשמים, זאגט דער בית יוסף דארט א מורא'דיגע לשון, אז טאמער עמיצער האלט זיך נישט מיט די אויגן, ער האט נישט קיין שמירת עינים, ווערט ער בטבע א קאלטער מענטש, זיינע פיס און זיינע אברים לויפן שוין מער נישט טון קיין מצוה, ס'גייט זייער בכבידות, יעדע זאך קומט אים אן מורא'דיג שווער. זאגט דער בית יוסף וועגן דעם האט דער טור קודם מקדים געווען קל כנשר, ווייל טאמער וועסטו זיין צוגעוואוינט, צומאכן זיך די אויגן ווען מען דארף צומאכן די אויגן, וועסטו קענען מקיים זיין רץ כצבי, אויב אבער ח"ו וועסט נישט אכטונג געבן אויף די אויגן, וועסטו אוודאי נישט האבן די מדריגה פון רץ כצבי.

אבער וואס דארף מען מער ווי סוף פון די וואכעדיגע סדרה, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם איז א געהעריגע לא תעשה אין די תורה, אלע מוני המצוות רעכענען עס אלס א חלק פון א לאו, א געהעריגע לאו אין די תורה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם.

די השפעה פון די מצוה פון ציצית

מיר איז נעכטן אויסגעקומען צו רעדן פאר די קינדער פון אונזערע מוסד אויך כיתה ט', האבן מיר געזאגט א רעיון וואס קען זיין מען ברויך עס דא איבערזאגן.

די תורה הק' ביי די פרשה פון ציצית וואס דארט שטייט די לאו פון לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, די תורה הק' זאגט פאר דעם מען זאל מאכן ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם, וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, וואס איז די תכלית פון האבן ציצית? מען זאל געדענקן אלע מצוות ה', ווי אזוי ווייסט מען פון ציצית אלע מצוות ה'? רש"י ברענגט צו אז ציצי"ת באטרעפט ת"ר 600, נאכדעם איז דא ח' חוטים, ה' קשרים, איז עס תרי"ג, ממילא וועט מען געדענקן את כל מצות ה'.

דער רמב"ן האט קשיות אויף די

רש"י, מען פארענטפערט דעם רמב"ן'ס קשיות. עכ"פ וועו א איד קוקט אויף ציצית זעט ער תרי"ג מצות, ס'איז דא תכלת, פארוואס לייגט מען תכלת אויף ציצית, ווייל תכלת דומה לים, ים דומה לשמים, שמים דומה לכסא הכבוד וועט ער זיך דערמאנען עול מלכות שמים.

יעצט יעדער איד דא האט ציצית, וויפיל מאל קען א איד זאגן וועו איך האב געזען די ציצית האב איך מיך דערמאנט פון אלע תרי"ג מצוות, די תורה הק' זאגט אז דורך די ציצית ווייסט מען תרי"ג מצות פון דעם חשבון, און אפילו וועו א איד וועט שוין וויסן דעם חשבון, קען מען דען זאגן אז 'עדעס מאל ער קוקט אויף ציצית דערמאנט ער זיך פון אלע תרי"ג מצות? און די זעלבע זאך, פון תכלת וועט ער מאכן א גאנצע חשבון ביז ער וועט אנקומען צום כסא הכבוד?

נאר די תורה הק' האט געזאגט דא א געוואלדיגע רמז, דו האסט נישט קיין השגה וואס א אויג טוט פאר א מענטש, דו כאפסט ניטאמאל די טיפקייט וואס א בליק טוט פאר א מענטש, וועו א איד קוקט אויף ציצית, זעט ער דארט דעם חשבון פון תרי"ג מצות, אפילו נישט אלעמאל מאכסטו דעם חשבון, אבער אין דיין מוח וועט עס נקבע אזוי. און טאמער וועסטו אריינטראכטן וועסטו אנקומען גלייך צו דעם חשבון. דו קוקסט אויף תכלת, אוודאי תכלת איז א דמיון צו ים, און ים צו שמים, שמים צו כסא הכבוד, מען קען דען זאגן אז דו מאכסט אלעמאל דעם חשבון? אבער אז מען טראכט נאר א רגע וועסטו אנקומען צו דעם חשבון, פון וואו קומט עס? פון דיין קוק אויף תכלת וועסטו אנקומען צו דעם חשבון צום כסא הכבוד.

זאגט די תורה הק', פונקט אזוי וי לטובה זאג איך דיר וואס א בליק טוט פאר א מוח פון א מענטש, ניטאמאל כאפט ער וואס ער האט געזען און וואס קען אלס גורם זיין פאר דעם מענטשנ'ס מוח, אויפ'ן זעלבן אופן זאג איך דיר יעצט, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, די זעלבע זאך זאלסטו וויסן אז וועו ס'קומט נזהר צו זיין פון א ראיה רעה, זאלסטו אויך וויסן - מען טראכט אסאך מאל, נע ס'איז גארנישט, ס'מיינט נישט, פון דעם וועו איך נישט איבערגענומען, זאגט די תורה הק', דו וויסט נישט וואס א מענטש וועט אלס איבערגענומען, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם.

די השפעה וואס משה רבינו האט באקומען פון קוקן אויף בת פרעה

שטייט אין תפארת שלמה, דער תפארת שלמה זאגט ביי משה רבינו, וועו בתיה האט געעפנט, ותרא זי האט געזען, והנה נער בוכה ותאמר מילדי העברים זה, זאגט ער מורא'דיגע

וועלטער דער תפארת שלמה, ער ברענגט צו פון פריערדיגע, משה רבינו האט געדארפט זיין אכציג יאר ביז ער האט געקענט זיין דער גואל ישראל, ווייל בתיה בת פרעה האט אים אנגעריטן, א נגיעה פון בת פרעה האט אים געמאכט א פגם, ס'האט געדויערט אכציג יאר ער זאל אוועקנעמען פון זיך דעם פגם, און אויך נאר וועגן בתיה האט זיך מגייר געווען, נאר וועגן דעם האט ער געקענט ווערן ריין פון דעם פגם און אזוי האט ער געקענט אויסלייזן אידישע קינדער.

זאגט די תפארת שלמה, ווען זי האט געעפנט דעם קאסטן און משה רבינו האט געגעבן א קוק אויף דעם בת פרעה, וואס ער איז געווען דארטן סך הכל דריי חדשים, אבער ס'האט געמאכט א פגם אויף משה רבינו, האט ער אנגעהויבן צו ווייזן, היתכן איך בין נכשל געווארן אין זען די בת פרעה - אזוי זאגט די תפארת שלמה - ותראהו און זי האט אים געזען, והנה נער בוכה, ער ווייזט פארוואס בין איך נכשל געווארן אין די ראיה, האט זי געזאגט מילדי העברים זה, דאס איז א איד.

אז מען זעט זיך אן פעלט די ריכטיגע התעוררות

דער אמת איז, מען האט פריער דערמאנט, אין פיוט זאגט מען דאס אויך, אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנויה ועיר האלקים משופלת עד שאול תחתיה. קען זיין דער פיוט מיינט דאס צו זאגן, עיר איז א לשון פון התעוררות, פארוואס ווען ס'קומט צו התעוררות, צו דבר אלקים, פארוואס ווען ס'קומט צו התעוררות פון א דבר שבקדושה איז מען אזוי מושפל מען האט נישט קיין התעוררות, ס'רעדט נישט גארנישט, ווייסטו פארוואס? ווייל איך קוק מיך ארום אין אלע שטעט, ווייל איך זעה אלע שטעט, דאס איז גורם אז ווען ס'קומט צו התעוררות פון א דבר אלקים האב איך נישט גארנישט, שפיר איך נישט גארנישט.

זאגט דער פיוט, בראותי כל עיר על תילה בנויה, ווייל איך קוק מיך ארום אויף אלע שטעט ווי אזוי ס'איז געבויט, דאס איז גורם אז ועיר האלקים, די התעוררות אויף דברי אלקים, מושפלת עד שאול תחתיה, איז אזוי ווייניג, ווייל אז מען קוקט זיך איבעראל אום און מען זעט אלעס, מען ווייל אלעס מיטהאלטן, דאס איז דער גורם אז ווען ס'קומט צו התעוררות האט מען נישט דעם ריכטיגן התעוררות.

קומט אויס דאס ענין וואס באמת דארף דאס האבן א תיקון איז געזאגט געווארן ביי יעדן איינעם מקטן ועד גדול, מען ברויך זיך מקבל צו זיין אז מען גייט אויף דעם ענין פון שמירת עינים פארבעסערן, יעדער איינער פאר זיך ווי ער וויסט וואו ער איז שוואך און ווי אזוי ער קען זיך פארבעסערן, דאס איז

זיכער אז דאס איז א יסוד, דאס איז די ערשטע זאך און די לעצטע זאך, "לעיני" כל ישראל, און דאס איז עין רואה, דאס איז אלעס די ערשטע און די עיקר.

נישט טרעטן אויף א צווייטן

אבער איך האב מיך א רגע מתבונן געווען א געוואלדיגע זאך, די אלע אומגליקן, אויבן אויף, אוודאי מיר זענען נישט אין הימל, אונז ווייס מיר נישט קיין שום חשבון פארוואס און פאר ווען, מיר ווייסן אזויפיל אז מען ברויך תשובה טון, אבער עפעס, האב איך אנגעהויבן צו מאכן עפעס א חשבון וואס גייט דא פאר? אוודאי מען האט עס אייביג געהערט, נעבעך אידישע קינדער האבן אייביג געהאט צרות פון גוים שונאי ישראל, מען האט אייביג געזרג'עט בשוגג במזיד אידישע קינדער, אבער די לעצטע צייטן איז געווען וואס אידישע קינדער זענען נעבעך געזרג'עט געווארן - אוודאי באונס גמור אבער - דורך אידישע קינדער און אויף דעם מין אופן. דריי מאל אין די לעצטע צייטן.

די ערשטע מאל איז עס געווען ביי די לויה פונעם שבט הלוי ז"ל, דעמאלטס איז געווען די ערשטע מאל, די צווייטע מאל אויף דעם אופן איז געווען דעם פארגאנגענעם ל"ג בעומר, און די דריטע מאל איז געווען דעם פארגאנגענעם ערב שבועות וואס איז אויך געווען אויף דעם אופן, די מענטשן וואס זענען געווען אונטער די פלעצער וואס איז געפאלן, די זענען נעבעך געפאלן קרבנות, ס'זענען ארויפגעפאלן אויף זיי די מענטשן.

הלא דבר הוא! וואס מיינט דאס?

נאך מער, איך האב מיך מתבונן געווען, ביי אלע דריי פעלער איז נישט געווען קיין אלטע מענטשן, אלעס איז געווען אונטער 60, קיינמאל נישט העכער 60, הלא דבר הוא!

די דריטע זאך, איך האב מיך מתבונן געווען, אלע דריי מאל איז עס געווען אין א מקום קדוש, אדער נעבן א מקום קדוש, הלא דבר היא! וואס זאגט דאס? מען דארף דאך עפעס מאכן א חשבון וואס דאס מיינט.

אבער באמת האב איך געטראכט, אז מען קען נישט זאגן אז ס'מיינט נאר יונגע מענטשן, די אלטע מענטשן העכער 60 האבן אויך געהאט אויף א געוויסע אופן, ווער ס'געדענקט פון פאר א יאר, ווען ס'איז געווען די פרשה מען האט צוגעמאכט בתי מדרשים, און נאכדעם האט מען געעפנט בתי מדרשים, האט מען געעפנט בתי מדרשים נאר פאר אונטער 60, וויפיל מאל האב איך געזען, ס'קומט א איד העכער 60 און ער ויל ארייגגיין אין ביהמ"ד און מען לאזט אים נישט אריין אין ביהמ"ד, און די אידן האבן געווויינט מיט טרערן: "פארוואס קען איך נישט ארייגגיין אין ביהמ"ד ווי א צווייטער?"

"ניין, דו ביסט העכער זעכציג דו קענסט נישט אריינגיין אין ביהמ"ד".

קומט אויס באמת האט עס כולל געווען די לעצטע צייטן גאנץ כלל ישראל, יעדער איינער האט באקומען עפעס פון הימל א ווינק, דו ביסט נישט אזוי, עפעס וויל מען פון דיר, די ביהמ"ד לאזט דיך נישט אריין, גאנץ כלל ישראל. אבער עפעס דוקא מפסח ועד עצרת, וויל פאראיאר איז אויך געווען אביסל דאס ענין, מען האט נישט אריינגעלאזט אין ביהמ"ד איז עס געווען פון נאך פסח ביז שבועות ווען מען האט געעפנט די ביהמ"ד, דעמאלטס איז געווען די ענין ביז 60 יאר, אלעס איז געווען מפסח ועד עצרת. וואס קען זיין דאס ענין?

קען זיין, איך זאג עס נאכאמאל בדרך אפשר, מיר זענען נישט אין הימל אבער וואס די אויגן זעט דעם חשבון קומט מען צו צו דעם חשבון, די גמרא זאגט דאך קלאר מפסח ועד עצרת זענען די תלמידי רבי עקיבא נעבעך אוועק שלא נהגו כבוד זה לזה, די מין זאך אז א איד צוטרעט א צווייטען איד באונס, און דוקא מפסח ועד עצרת, זאגט אונז א געוואלדיגע זאך, אידישע קינדער!, טייערע אידישע קינדער! די אלע מיני אופני הכלים וואס מען האט, און דעם אופן ווי אזוי דו באנוצט זיך מיט דעם, די אופן ווי אזוי מען בארעדט אידישע קינדער, דעם אופן ווי אזוי מען איז מבזה אידישע קינדער, דעם אופן ווי אזוי מען מאכט בילדער פון אידישע קינדער, מען שיקט עס ארום, דעם אופן הליצנות פון יענעם און פון זיך, מען צוטרעט אידישע קינדער א גאנץ יאר, און אוודאי מפסח ועד עצרת, שיקט דער אייבערשטער דעם שליחות און וועקט אונז אויף און ער זאגט אונז, מען דארף נוהג כבוד זיין זה לזה.

אבער בעיקר זאגט דער אייבערשטער נאך שטערקער פון דעם, דעם אופן ווי אזוי מען טוט זיך מיט דעם באנוצן, די מיאוס'ע כלים, וואס דאס איז די אופן ווי אזוי מען איז נכשל אין די אלע ענינים, אין די אלע דריי הארבע ענינים און די שפיכות דמים בין אדם לחבירו, וואס דאס איז איינע פון די דריי זאכן, דאס געשעהט דורך די כלים.

ס'איז דא היינט אופנים וואס מענטשן האבן, צי ס'איז 'גרופעס', צי ס'האט אנדערע נעמען 'סטעטוס', מיט אנדערע לשונות של גנאי וואס מענטשן האבן, וואס מען טוט זיך שיקן פארשידענע מיני סארטן מעסעדזשעס, קליפס וכדומה די אלע זאכן, ס'איז דא מענטשן וואס זענען עומדים בראש, אוודאי זיי טראגן א גרויסן חלק אין דעם הארבקייט פון דעם ענין.

טרינק נישט יענעם'ס בלוט און זיי נישט מחזק די בלוט טרינקערס

אבער איך וויל זאגן קלאר די

ווערטער פאר די אלע אידן וועט ס׳האט נאר א חלק, די פסוק זאגט אין פרשת ראה רק חזק לבלתי אכול הדם, דער רבי ז״ל האט עס כמה פעמים געזאגט, און ס׳איז אויך איז געדרוקט אין על הגאולה ענליך צו דעם דעם ענין וואס ער זאגט, זאגט ער אזוי, פארוואס עפעס שטייט א לשון ״רק חזק״ אויף א מצוה יחידית, און אויך פארוואס שטייט ״לבלתי אכול הדם״, ס׳וואלט געדארפט שטיין מען טאר נישט עסן קיין דם, לא תאכלו דם?

זאגט דער רבי ז״ל, פארוואס האט מען געגעסן דם? ווייל די ש׳ד׳ האבן יונק געווען פון דם, און ווען עמיצער עסט דם האט ער זיך מדבק געווען אין זיי, אזוי האט ער געקענט וויסן עתידות, האט ער געקענט דרש׳נען.

זאגט דער רבי ז״ל, וועט האט געגעבן חיזוק פאר די אוכלי הדם? די אלע מענטשן וואס הערן זיי אויס, די אלע מענטשן וואס זענען נייגעריג צו הערן וואס זיי האבן צו זאגן, די האבן געגעבן א חיזוק פאר די אוכלי הדם, פאר דעם האט דער פסוק געזאגט, זעה אז דורך דיר זאל נישט א צווייטער עסן דם. זאגט דער פסוק, רק חזק, האלט דיך שטארק, לבלתי אכול הדם, מען זאגט נישט צו דיר דו זאלסט נישט עסן קיין דם, ער עסט נישט קיין דם, ער הערט נאר אויס די וואס טרינקן בלוט, זאגט דער פסוק, געב נישט קיין חיזוק פאר די וואס טרינקן בלוט, אז דו וועסט נישט אויסהערן וואס ער האט צו זאגן, וועט ער נישט טרינקן קיין בלוט, דארף ער נישט טרינקן קיין בלוט.

און דאס וויל איך זאגן פאר די אלע אידן, אוודאי די עומדים בראש, אדער די וואס טוען עס בשאט נפש טאג טעגליך, פאר זיי איז דא אן עקסטערע גיהנום, אבער פאר די וואס הערן אויס די וואס טוען דאס, זיי זענען נייגעריג, זיי שרייבן זיך ארויף אויף די אלע קאנטאקט׳ס, און די אלע וועגן ווי אזוי מען טוט זיך איינשרייבן ביי די, פאר זיי איז געזאגט געווארן דער פסוק רק חזק, האלט דיך שטארק, לבלתי אכול הדם, זאלסטו וויסן אז דורך דיר טרינקט א צווייטער אידיש בלוט, אידיש בלוט וועט פארגאסן ווייל דו ביסט נייגעריג צו וויסן וואס יענער האט צו זאגן, אז דו וועסט דיך צוריקהאלטן און דו וועסט דיך אויסשרייבן, און אפילו דו האסט די כלים, אבער דו נוצט עס טאקע נאר לצורך הפרנסה און נישט פאר קיין שום אנדערע זאכן, און אפילו נישט קיין נייעס, און אפילו נישט קיין וועג ווי אזוי מיטצוהאלטן די נייעס, אלע נייעס פון די גוים קען נישט נזהר זיין מען זאל נישט נכשל ווערן אין ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם.

יעדער איינער וויסט אין די לעצטע יארן איז דא אין אמעריקע עומדים בראש, צי ס׳איז שרים, צי ס׳איז נשיאים, די סגני נשיאים פון אמעריקע - פרויען.

מען זאל פרעגן היינט א יונגערמאן צי ער ווייסט ווי אזוי זיי זעהן אויס, האב איך מורא אז רובא דרובא וועט זאגן אז יא, און דאס קען נאר קומען ווייל ער האט שוין עובר געווען אויף דעם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ניטאמאל פארשטייט ער דעם הארבקייט פון דעם ענין. איך זאג נאר ממש א קליניגקייט, ס'איז סאך טיפער און סאך ערגער פון וואס אונז האב מיר יעצט געדעדט.

א שליחות פון אונזערע קינדער צו די עלטערן

איך האב פריער געזאגט, אונז האב מיר נעכטן גערעדט צו די קינדער, מען האט אויפגעפאדערט יעדע קינד און יעדע בחור פון כיתה ט' זאל אונטערשרייבן ער און די עלטערן, אז זיי גייען נישט קוקן קיין קליפס, און אויך ווער ס'קען - א גדר - אז ער זאל בכלל נישט צורירן צו קיין סמארטפאון. מען קען זאגן רובא דרובא פון די קינדער האבן שוין צוריקגעברענגט די צעטלעך אז זיי גייען נישט צורירן קיין סמארטפאון, און אוודאי און אוודאי תקנת המוסד אז מען גייט נישט קוקן קיין שום קליפ און בילדער אויף דעם סמארטפאון.

אבער דא בין איך יעצט אין די שליחות פון די קינדער צו די עלטערן און צו די זיידעס און צו די פעטער'ס און צו אלע קרובים פון די קינדער. די קינדער האבן איבערגעגעבן פאר די מלמדים, פאר וועד ס'הערט זיי נאר אויס: "אונז וואלט מיר געוואלט נזהר זיין אין די אלע זאכן, אבער די נסיונות קומט פון אונזערע עלטערן, קומט פון אונזערע קרובים, זיי זענען ליידער אונז מכשיל מיט די ענינים, זיי כאפן נישט, אדער זייערע אויגן זענען שוין נעבעך אזוי פארמאכט אז זיי פארשטייען נישט דעם חורבן וואס ס'מאכט אויף אונז קינדער".

בין איך דא יעצט בשליחות פון די קינדער צו די עלטערן, און צו די זיידעס, און צו אלע אנדערע קרובים, די וואס האבן די אלע כלים - פארשטייט זיך אוודאי מען רעדט דאך נאר מיט א גוטע פילטער, און אויך נאר לצורך הפרנסה - די קינדער בעטן פון ענק: ברענגט עס נישט אהיים צו אונז אהיים, ברענגט אונז נישט לידי נסיון, נישט די טאטעס און נישט די מאמעס און נישט קיין שום אנדערע קרובים.

דער חורבן איז א געפערליכע חורבן, מען ברויך זיך מחזק זיין אז מען זאל קענען זיך אנהאלטן בדרך המסורה, דאס האט אונז געהאלטן אלע צייטן די דרך המסורה.

ווי אזוי דארפן די קינדער קוקן אויף אונז

די קינדער מוזן קענען זאגן, מיין

טאטע איז א חשוב'ער איד! אלע אידן פון פריערדיגן דור ווען מען האט זיי געהערט רעדן פון זייערע טאטעס, האבן זיי געקענט זאגן: מיין טאטע האט געדאוונט ערליך, ער האט זיך נישט געלייגט שלאפן פאר ער האט געלערנט כאטשיג, און ווי אזוי ער האט זיך אויפגעפירט, ס'איז געווען פאר זיי א סימבאל פון יראת שמים. אזוי ווי איך האב געהערט אמאל א איד פון דעם ביהמ"ד האט מיר געזאגט: "מיין שווער איז נישט געגאנגען מיט קיין שטריימל, אבער ער האט מורא פון אן עבירה אזוי ווי דו זאלסט אים ממש ווען שיסן, אזא יראת שמים האט ער". אזוי האט מען אנגעקוקט דעם פריערדיגן דור.

אונז ברויך מיר זען אז אונזערע קינדער זאלן אונז אויך אנקוקן מיט עטוואס יראת שמים, אז מען וועט נזהר זיין אוועקלייגן די אלע זאכן, נישט ארײַנברענגען אין שטוב, נישט רעדן פון די אלע ענינים, נאר נוצן דעם שטוב על התורה ועל הקדושה, און די זעלבע זאך אין ביהמ"ד.

מען בעט נאכאמאל און נאכאמאל - איך בין נישט אנגעקומען צום אויספיר: דער ביהמ"ד האט אונז געוויזן אז ער האט אויף אונז א חרון אף, פארוואס האט דער ביהמ"ד א חרון אף? מען דאוונט, מען לערנט, מען לערנט אפשר מער ווי פאר צען יאר צוריק, און אפשר דאוונט מען בעסער ווי פאר צען יאר צוריק אדער נאך פריער, אבער דעם אופן ווי אזוי מען קומט אריין אין ביהמ"ד - אזוי ווי דער טאטע זאל זיין געזונט האט שוין אויפגעפאדערט דעם ראש חודש סיון - אויף דעם אופן מיט א צלם אין די האנט, מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי, און אזוי ווי די עלטערן פארשטייען, און איך האף אז זיי פארשטייען, אז מען ברענגט עס נישט אריין אינדערהיים, אזוי בריכן זיי פארשטיין אז אין אונזערע בתי מדרשים, און אין קיין שום אנדערע ביהמ"ד קומט דאס נישט אריין, און אזוי ווי א יונגערמאן פארשטייט ער ברויך דאס איבערלאזן ביי די געשעפט און ביי די פרנסה און ביי די ביזנעס, אזוי ברויך ער עס איבערלאזן פאר ער קומט אריין אין ביהמ"ד, אונזער ביהמ"ד ברויך צו זיין א ביהמ"ד מיוחד נאר לתורה ולתפילה!

און אוודאי ס'איז דאך א מצוי'דיגע זאך, א מענטש ווערט אמאל נכשל מיט א דיבור קל, אבער דאס איז א מכשול, אבער ארײַנקומען בשאט נפש מיט דעם "צלם!" מיט די "עבודה זרה!" אדער אפילו ווען א יונגערמאן וועט טראכטן, מיינס האט דאס נישט ווייל איך בין געפילטערט וכדומה, אבער דאס קען צוברענגען און ס'האט שוין צוגעברענגט, דאס הרג'עט מענטשן, ס'איז נישט גארנישט ארגער פון די סנדל המסומר וואס מען האט געמאכט א גזירה, ס'האט שוין סאך מער גע'הרג'עט דער טעלעפאן ווי די סנדל המסומר.

איז אוודאי האף איך מיט'ן אייבערשטנס הילף אז מען האט אונז אויפגעוועקט פון הימל, אונז האב מיר געהערט דעם וויי געשריי, אונז האב מיר געהערט דאס וואס דער אייבערשטער ויל פון אונז, אונז וועל מיר נזהר זיין בקדושת הביהמ"ד, מען וועט נזהר זיין אין צניעות וואס דארף א גרויסע גרויסע תיקון אז די פרויען זאלן נישט מכשיל זיין די מענער, מען זאל קענען האבן שמירת עינים, מען זאל קענען זיין אן ערליכער איד, מען זאל קענען דינען דעם אייבערשטן אזוי ווי אונזערע רבי'ס האבן אונז געלערנט כסדר, און געפאדערט פון אונז כסדר.

זאל דער אייבערשטער העלפן אז מען זאל שוין זוכה זיין אז די אלע דמעות זאלן עושה רושם זיין אין הימל, ותצילנו מכל גזירות קשות אכזריות, און דער אייבערשטער זאל העלפן דער טאטע זאל זיין געזונט זאל אונז פירן קעגן משיח צדקינו, ס'זאל זיין דער זמן פון התרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

דרשת
כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

ברשות דעם רבי'ן זאל זיין געזונט, ברשות דעם רב זאל זיין געזונט.

א גרויסן ישר כח וואס איך האב א זכיה אויפצוטרעטן פאר אזא ציבור, פשוט צו זיין אינאיינעם מיט אזא חשוב'ן הייליגן ציבור איז א געוואלדיגער חשיבות.

במקום הקודש, אזא מקום קדוש וואס די יסוד איז אזעלכע הייליגע צדיקים. קודם א גרויסן ישר כח, איך האב געפילט ממש די דברי התעוררות פונעם חשוב'ן רב זאל זיין געזונט ממש נכנסים ללב, דער אייבערשטער וועט זיכער העלפן, ס'איז זיכער עושה פירות מיט'ן אייבערשטנס הילף.

די כח פון די צדיקים ווען זיי זענען בעולם העליון

ס'איז היינט נאכט די הילולא פון שם שלמה, ר' שלמה'לע מונקאטשער זי"ע, איך האב געזען פון אים א טייטש, דער דרכי תשובה ברענגט עס פון זיין טאטן, סוף פרשת נשא, ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו, זאגט ער אזוי, אז מענטשן מיינען, מען לעבט מיט א צדיק מיט די פריערדיגע צדיקים, אזוי ווי די סאטמארע רבי זי"ע פלעגט אלס זאגן: "וואויל איז די אויגן וואס האבן געזען אויגן וואס האבן געזען צדיקים", דער רב האט פריער געשמועסט פון דעם, וואס מיינט אז מען האט געזען א צדיק, און מען האט זיך מזכיר געווען, צדיקים האבן מתפלל געווען פאר אונז, קען מען דאך מיינען אז לאחר מאה ועשרים האט מען שוין נישט קיין שייכות, זאגט ער ובבוא משה אל אהל מועד, משה מיינט דער צדיק, וואס איז לאחר מאה ועשרים, ער קומט שוין אל אהל מועד, לדבר אתו, כביכול ער איז שוין נענטער צום באשעפער דארט, ער ווייסט שוין נישט פון די עולם הזה, לדבר אתו, קען מען דאך מיינען אז ער האט פארגעסן אין אונז, וישמע את הקול מדבר אליו,

מדבר זאגט רש"י מתדבר, ס'ווערט געריידט, ער הערט דעם קול וואס ס'ווערט געריידט, מען רעדט אין די הייליגע בתי מדרשים וואס איז על שמם, וואס איז מיסודם, איז ער הערט דעם קול אויבן, מעל הכפורת אשר על ארון העדות, העדות ווערט אנגערופן די צדיקים, ער איז שוין אין ארון, ער איז שוין באדעקט מיט'ן ארון, ער איז שוין באדעקט מיט א כפורת, אפילו מעל הכפורת אשר על ארון העדות, מבין שני הכרובים, ער איז שוין אויבן אזוי, דאך הערט ער דעם קול מדבר אליו, וידבר אליו, און דאס געט ער איבער פאר'ן באשעפער, די דיבורים פון די אידן וואס זענען געווען אדוק אין זיי, דאס איז אונזער נחמה, אונזער חיזוק אז וידבר אליו, די צדיקים פון פריער וואס מען איז אדוק געווען אין זיי, זיי געבן איבער פאר'ן הייליגן באשעפער אונזערע דיבורים, די תפילות.

ס'שטייט אין ערוגת הבשם די פרשה, היש בה עץ אם אין, היש בה עץ זאגט דאך רש"י א אדם כשר וואס איז מגין, וואס איז דער 'אם אין', פארוואס דארף ער זאגן אם אין? אם אין, אפילו ווען ער איז שוין נישטא איז ער אויך מגין, אפילו ווען ער איז שוין בעולם הבא איז ער אויך די זעלבע מגין נאכמער, צדיקים במיתתן קרוין חיים, גדולים צדיקים במיתתן.

מען איז זיך דא צאמגעקומען וועגן נעבעך וואס איז געשען, אונזערע חשוב'ע הייליגע ברידערס אין ארץ ישראל אין מירון, אין אזא מקום קדוש, ביים הייליגן תנא אלקי ר' שמעון בר יוחאי, וואס אזויפיל ישועות און אזויפיל נסים ונפלאות וואס אידן האבן דארט זוכה געווען, לעצטנס נעם איך קוויטלעך און איך זע וויפיל שמעון'ס ס'איז דא, פרעג איך: "נאך וועמען הייסט ער שמעון?". זאגט מען "יא, ער האט אויסגע'פועל'ט א בן זכר".

נעבעך אזאנס איז געשען, אונז ווייס מיר נישט קיין חשבונות, ווי אזוי מען האט פריער געזאגט, אונז ווייס מיר נישט קיין חשבונות אין הימל.

יעדער איד, כל ישראל ערבים זה לזה, שבטי י"ה לישראל עדות, דאכט זיך מיר די זיידע ז"ל ברענגט עס, וועו איז א סימן אז שבטי י"ה, אז מען איז שבטים, עמדו אבותיו על הר סיני? וועו ס'איז בצרתם לו צר, ס'גייט אן יענעם'ס צער אויך, נישט נאר איך בין שלום ושלוה, אז דעמאלטס איז א סימן דאס איז שבטי י"ה לישראל, דאס איז די עדות.

מען פרעגט קיין נישט קיין קושיות אויף רבש"ע

די ערוגת הבשם ברענגט ביי תקיעת שופר, איז דאך כדי לערבב השטן ווי אזוי די גמרא זאגט, וואס וועלט ער אזוי מעורבב? תוס' ברענגט א ירושלמי, פעם אחת, די ערשטע מאל בהיל ולא בהיל, די צווייטע מאל איז ער שוין יא

בהיל, ווערט ער שוין דערשראקן, וואס איז די פשט פון דעם? ער הערט יעדעס יאר תקיעת שופר, וואס איז די פשט?

זאגט דער ערוגת הבשם אז די ערשטע מאל וואס מען בלאזט דארט תקיעות דמיושב איז בהיל ולא בהיל, מען בלאזט יעדעס יאר, די צווייטע מאל, ווען בלאזט מען שופר? ביי די תקיעות דמעומד, ווען מען זאגט מלכיות זכרונות שופרות, וואס זאגט מען דארט ביי מלכיות? דער אייבערשטער איז אונזער מלך, ער האט אונז אויסגעקליבן; זכרונות, וגם את נח באהבה זכרת, זכרתי לך חסד נעוריך, אלעס לשונות פון אהבה, באהבה זכרת, לשונות פון אהבה צו די אידישע קינדער, רחם ארחמנו נאום ה', כסדר אזעלכע לשונות; שופרות, אתה נגלית בענן כבודך על הר סיני והראית דרכי טובך למשה עבדיך, אלעס די טובות וואס דער אייבערשטער האט אונז ליב, מיר זענען די מקבלי תורה.

און ס'קען זיך שטעלן א קשיא, אז דער אייבערשטער האט אונז אזוי ליב פארוואס שמאכט מען אזויפיל אין גלות צוויי טויזנט יאר, אז ס'איז יא אזוי דער אייבערשטער האט אונז אזוי ליב, פארוואס איז מען אזויפיל אין גלות געפייניגט ביי די גוים און נאך גזירות און נאך גזירות, קען זיך דאך שטעלן א קשיא, אבער אידן, הייליגע איד, ישראל קדושים מען פרעגט נישט קיין קשיא. פון דעם ווערט די שטן אזוי צושאקלט, ווי אזוי קען דאס זיין? אזויפיל, מען איז געפייניגט אין גלות, מען פרעגט נישט קיין קשיות? איז ער בהיל, פון דעם ווערט ער אינגאנצן צושוידערט, ער קען דאס נישט פארשטיין ווי אזוי אידן פרעגן נישט קיין קשיות. דאס איז דער קיום פון כלל ישראל, מען פרעגט נישט קיין קשיות, אונז ווייס מיר נישט, מיר זענען נישט אין הימל, דאס און דאס און דאס, מען פרעגט נישט קיין קשיות, תמים תהיה עם ה' אלקיך, אל תחקור אחר העתידות.

מען דארף אלעס מתקן זיין

וואס דען? דער זיידע ז"ל פלעג אלס זאגן ביי אזא מצב: "מען רופט צו תשובה! מען רופט צו תשובה! מען רופט צו תשובה!"

טאקע די וואך איז די יארצייט פון דעם ראכמיסטריווקער רבי'ן ז"ל ר' ישראל מרדכי, ס'איז עפעס געווען א טראגעדיע, דאכט זיך מיר ביי די באבא סאלי'ס לויה, עפעס א לויה איז געווען א טראגעדיע, האט מען אים געפרעגט: "וואס דארף מען מתקן זיין?"

זאגט ער: "איך ווייס נישט, איך ווייס נישט".

"נאכאמאל, מען דארף דאך עפעס ווייסן וואס מען דארף?"

"אז איך ווייס נישט דארף מען אלעס

מתקן זיין, מען ווייסט נישט, מען דארף אלעס מתקן זיין".

דער טאטע זצ"ל פלעגט זאגן כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה', פאר די ברכות, פאר מען וואונטשט פאר אידן, מען וויל ברכות זאלן מקוים ווערן, דארף מען עפעס זאגן פאר אידן, עפעס תוכחה, במקום שיש תוכחה יש ברכה, זאגט ער אמור להם, זאגט רש"י, שיהיו כולם שומעים, פלעג ער זאגן כדרכו בקודש, אז א איד פלעג אריינקומען צו אים, נאך ברכות פארשטייט זיך, פארוואס קומט מען צו א רבי'ן? נאך ברכות. פלעג ער אים אויספרעגן: "דו האסט א שיעור? ווי אזוי גייט די צניעות פון הויז?" ער פלעגט אים פארהערן א גאנצע, ער האט געזאגט, אמור להם, זאגט רש"י שיהיו כולם שומעים, מען קען נישט רעדן שארף צו א אידן, צו שארף קען מען נישט, מען דערהערט נישט, מען דארף אזוי רעדן, אמור להם אמירה רכה שיהיו כולם שומעים, ס'זאל זיין פאר יעדן, זיי זאלן דערהערן, שיהיה כולם שומעים.

האב איך א תפילה צום רבש"ע, איך זאל זאגן אזעלכע ווערטער שיהיה כולם שומעים, ס'זאל נוגע זיין.

די קדושה פון פירות ארץ ישראל

אין די פרשה והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ וראיתם את הארץ מה היא, דער זיידע ז"ל ברענגט פון הייליגן ריזשינער זי"ע אז די פירות ארץ ישראל, די גמרא זאגט אזוי, משה רבינו האט געוואלט אריינקומען קיין ארץ ישראל וכי לאכול מפריה היא צריך? נאר וואס דען לקיים מצוות התלויות בארץ. זאגט דער הייליגער ריזשינער, פירות ארץ ישראל - שטייט פון אר"י הק', דער ב"ח, א באקאנטע ב"ח, דער רבי ז"ל פארארבעט מיט דעם - איז מסוגל אויף יראת שמים. ונאכל מפריה ונשבע מטובה, וואס הייסט ונשבע מטובה? פירות ארץ ישראל ברענגט יראת שמים.

איז משה רבינו האט געוואלט אריינקומען, וכי לאכול מפריה היא צריך, ער דארף צוקומען צו יראת שמים צו די פירות ארץ ישראל? ביי משה רבינו שטייט ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, אטו יראה מילתא זוטרתא, אין לגבי משה מילתא זוטרתא, ביי משה רבינו, שטייט אין קדושת לוי, אז ער איז געבוירן פון יראת שמים, ויהי כי יראו המילדות את האלקים, ער איז א שטיק יראת שמים געווען, איז לגבי משה מילתא זוטרתא. ממילא וכי לאכול מפריה, ער דארף צוקומען צו די יראת שמים פון די פירות ארץ ישראל?

דער כח און השפעה פון קוקן אויף א צדיק

דער רב האט פריער געזאגט אז משה רבינו ווען ער איז געווען אין בעטעלע דארט ביי דריי חדשים. האב איך ערגעץ

געזען געדענק איך אז ותפתח ותראהו את הילד, ווי אזוי איז עס איז געקומען? וועט האט אוועקגענומען די מדת אכזריות פון די בתיה בת פרעה, פון וואסערע שטוב קומט זי? פון א טמא'נע שטוב? זי האט געזען א צדיק, זי האט געזען א צורה פון א צדיק, ותראהו את הילד, איז זי אינגאנצן נהפך געווארן, די גאנצע מדות מיט מדת הרחמים.

איז ממילא פירות ארץ ישראל ברענגט יראת שמים, דאס האט משה רבינו געוואלט, משה רבינו האט געזאגט, ולקחתם מפרי הארץ, ער האט געוואלט די מרגלים זאלן נעמען מפרי הארץ ס'זאל משפיע זיין יראת שמים אויף די אידן פאר זיי קומען אריין אויף ארץ ישראל, אבער זאגט ער והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, דאס וואס ס'איז נעבעך דא אין ארץ ישראל בלויז קעפיג אן א ברכה מען מאכט, דאס ברענגט נישט קיין יראת שמים, והתחזקתם, מען דארף זיך מחזק זיין בדרך התורה, דעמאלטס ולקחתם קען מען נעמען יראת שמים, מפרי הארץ פון די פירות ארץ ישראל.

ווי אזוי א איד דארף ליינען קריאת שמע

נעבעך וואס איז געשען, ס'שטייט א פסוק אין די תוכחה בחקותי, ונתתי את עריכם חורבה והשימותי את מקדשיכם, איך וועל וויסט מאכן די בתי מקדשות, ולא אריח בריח ניחוחכם, איך וועל נישט שמעקן ענקערע קרבנות. ס'איז א באקאנטע ווארט, די קאזשניצער מגיד זי"ע איז געווען בעל קורא און ער האט געליינט דעם פסוק, האט ער געזאגט: "ווען וועלן מיר שוין זוכה זיין צו דעם פסוק, אז והשימותי את מקדשיכם, ולא אריח בריח ניחוחכם".

אין עטרת ישועה שטייט אפאר פשטים אויף דעם, איין פשט איז אזוי, ליידער וואס איז געשען, ווען מען קומט אויף קידוש השם, אידן קומען אויף קידוש השם וויי אזוי ס'איז געווען ליידער ביי די מלחמות, ס'איז א מורא'דיגע תענוג ביי השי"ת, ס'שטייט דער אייבערשטער גייט אנגעטון מיט די נשמות וואס זענען נהרגו על קידוש השם, אבער אונז וויל מיר נישט די תענוגים פארשאפן פאר'ן רבש"ע, זאגט ער, בעסער גיין אויף קידוש השם מען זאל ליינען קריאת שמע ערליך, ביי קריאת שמע האט מען אינזין מסירת נפש, באבן ירגמו אותם דמיהם בם, זאגט ער אזוי זאל מען נסקל ווערן, דמיה"ם, מען זאל זיך פארשטעלן, אז מען טוט זיך פארשטעלן אמת'דיג מסירת נפש ביי קריאת שמע.

איך געדענק מיין זיידן ז"ל ווי זיין קריאת שמע האט אויסגעקוקט. דער בני יששכר ברענגט אז מען איז זיך מוסר נפש ביי קריאת שמע איז מען זוכה מקיים צו זיין וואס ס'שטייט אין די גמרא אין סוף יומא, יום המיתה איז

מכפר אויף אלע עבירות, אפילו אויף חילול השם. ס'איז שוין יום המיתה. אז מען טראכט מסירת נפש, אזוי ווי ס'שטייט אנפאנג צעטיל קטן דארט מען זאל טראכטן מסירת נפש ביי קריאת שמע איז דאס ממש יום המיתה וואס איז מכפר אויף אלעם.

איז מען דארף האבן אזא מין סארט מסירת נפש, האט ער געזאגט, וועט שוין מקוים ווערן והשימותי את מקדשיכם, אז די גוים זאלן נישט פייניגן זאלן נישט הרג'ענען אידן אויף קידוש השם, ולא אריח בריח ניחוחכם, פון ענקערע קרבנות, פון לעבעדיגע קרבנות, ענדערש קריאת שמע.

די וואך איז דעם מהר"י אסאד'ס יארצייט, ר' יהודא אסאד ז"ל, האב איך געזען א סיפור, אז א תלמיד פון אים איז געגאנגען אין וואלד, זעט אויס אויפ'ן וועג צום רבי'ן, און רוצחים האבן אים געכאפט מען האט אים געוואלט ערלעדיגן, ער האט זיך אויסגעבעטן מען זאל אים נאך לאזן א פאר מינוט, שוין א פערטל שעה האט מען אים געלאזט ער קען נאך טון וואס ער וויל.

וואס טוט א איד? ער האט צוגעמאכט די אויגן און געליינט קריאת שמע, קען מען שוין פארשטיין וואסערע קריאת שמע ער האט דעמאלטס געליינט, די לעצטע קריאת שמע, און אזוי איז ער געווען פאר'דביקה'ט מיט שמע ישראל, ער מאכט אויף די אויגן זעט ער קיינעם נישט, ער האט שוין קיינעם נישט געזען.

איז ער געגאנגען צו זיין הייליגן רבי'ן ר' יהודא אסאד ז"ל פרעגן פשט פון די מעשה, האט ער געזאגט אז פון הימל האט מען אים געוואלט לערנען ווי אזוי א איד דארף ליינען קריאת שמע, און אזוי דארף מען ליינען קריאת שמע.

די געוואלדיגע זאך פון טון א מצוה וואס קומט אן שוועד

אויך די ענין פון מסירת נפש, אז מען איז זיך מחזק מיט די טמא'נע כלים, מיט די סמארטפאונס, וואס א איד קען זיך מחזק זיין, דאס איז א ענין פון מסירת נפש, מען געט אוועק א קרבן, א זאך וואס קומט שוועד אן דאס איז די גרעסטע נחת רוח פאר'ן אייבערשטן.

דער זיידע ז"ל ברענגט א אבות דר' נתן אז מען טוט א מצוה וואס קומט אן שוועד איז יותר ממאה פעמים שלא בצער.

וואס נעמט מען מיט בעולם העליון?

ס'איז דא א ווארט פון די הייליגע חתם סופר די פרשה א רמז מוסר, וראיתם את הארץ מה היא, מען זעט די ערד, די וועלט, מה היא, דאס איז אזא לשון פחיתות, מה היא וואס איז עס די וועלט? החזק היא הרפה, הטובה היא אם רעה, השמנה היא אם רזה, נאר גשמיות

גשמיות, היש בה עץ אם אין. איז די עיקר והתחזקתם, מען דארף זיך מחזק זיין, נישט אנזעטיגן זיך מיט די תאות עולם הזה, ולקחתם מפרי הארץ, מען זאל מיטנעמען, מען זאל זיך מחזק זיין, מען זאל נעמען דאס וואס מען נעמט מיט, פרי הארץ מיינט אויך די מצוות, אין די וועלט איז דא גשמיות'דיגע תאוות, ס'איז דא אבער מצוות ומעשים טובים, דאס קען מען אויך נישט טון אויף יענע וועלט, איז ולקחתם מען זאל נעמען, מען זאל זיך מחזק זיין מיט דעם וואס מען קען מיטנעמען, וואס קען מען מיטנעמען? די אלע דברים גשמיים נעמט מען נישט מיט, ולקחתם, מען קען מיטנעמען מפרי הארץ, פון די מצוות ומעשים טובים.

אבער לענינינו, א סמארטפאון נעמט מען נישט מיט אויבן, אבער א צובראכענעם סמארטפאון נעמט מען יא מיט אויבן. והתחזקתם, מען איז זיך מחזק מיט די דברים גשמיים, מיט די תאוות, מען קען נישט זאגן יעדן צוצוברעכן, אבער וואס מען איז זיך מחזק דאס נעמט מען מיט אויבן, דאס וועלט הייליג, פון א טומאה קען מען וועלן הייליג, ולקחתם מפרי הארץ, דאס נעמט מען מיט אויבן.

לייגט צו דער חתם סופר, והימים גייט ער פון ולקחתם, נעם מיט די טעג, פיסטעווע נישט די טעג.

א סמארטפאון וואס מען זעט נישט קיין שלעכטע זאכן

וויפיל מאל מענטשן זאגן, ער זעט נישט קיין שלעכטע זאכן, האב איך זיי געענטפערט, מען טרעפט די חכמים האבן גוזר געווען, ס'איז דא יין נסך און ס'איז דא סתם יינם, יין נסך מיינט מען גיסט פאר עבודה זרה, ס'איז נישט שכיח היינט, מען רופט עס אן יין נסך אבער ס'מיינט סתם יינם. פארוואס האט מען גע'אסר'ט סתם יינם, וויין פון א גוי? נישט ווייל ער גיסט פאר די עבודה זרה, איך האב מורא ער וועט זיך קומען משדך זיין מיט א גוי, משום בנותיהם, אזוי זאגט די גמרא.

קומט א איד, איך וועל מיך קומען משדך זיין מיט א גויטע, ער גייט יא טרינקן וויין סתם. ער איז דאך א שוטה, די חכמים האבן עס גע'אסר'ט האט מען עס גע'אסר'ט.

אז די רבנים האבן גע'אסר'ט די כלים וואס איך מיין ס'איז איבריג צו זאגן יעדער ווייסט דאס, יעצט ער וועט זאגן, ער קוקט נישט, אוודאי ער קומט נישט חתונה האבן מיט א גוי. אז מען האט עס גע'אסר'ט האט מען גע'אסר'ט, מען דארף פרעגן שאלות אזוי ווי מען פרעגט אויף א שטיק פלייש, דארף מען פרעגן שאלות אויף דעם.

איז והימים, אסאך מאל פשוט מען פיסטעווועט די טעג מיט דעם, פשוט א ווייטאג, ס׳איז דא נעבעך פון יונגע חברה וואס די טעג זענען גארנישט, מען מאכט קאליע די טעג, מען הרג׳עט אפ די טעג, זאגט דער חתם סופר ולקחתם, וואס קען מען מיטנעמען? והימים, נעם מיט די טעג, ימי ביכורי ענבים, די יונגע יארן, נעם מיט די יונגע יארן, זאגט ער ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כולכם היום, דעמאלטס איז דער טאג א טאג.

אכטונג געבן אויף יעדן טאג אז דאס זאל זיין א טאג

מיין טאטע זצ״ל ברענגט דא ביי די נשיאים, ס׳איז דא א פסוק פאר די נשיאים, ויאמר ה׳ אל משה נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח, זאגט רש״י לחנוכת המזבח, משה האט נאכנישט געוויסט ווי אזוי זאל מען אויסלייגן די סדר פון די הקרבת הקרבנות פון די נשיאים, אם כסדר תולדותם או כסדר המסעות, עד שנאמר לו מפי הקב״ה יקריבו למסעות איש יומו, ס׳וואלט געדארפט שטיין איש ביומו, יעדער אין זיין טאג? וואס הייסט איש יומו?

זאגט ער א רמז מוסר דא, אז א מענטש דארף זען זיין טאג זאל זיין א טאג. מיין זיידע ז״ל טייטשט אין תהלים, סוף קאפיטל ס״א, לשלמי נדרי יום יום, וואס הייסט יום יום? מען איז משביע א מענטש פאר ער קומט אראפ אויף די וועלט ׳תהי צדיק ואל תהי רשע׳, ס׳מיינט נישט נאר דעמאלטס, יעדן טאג איז חל די שבועה ׳תהי צדיק ואל תהי רשע׳. איז א טאג וואס מען פילט אן איז א טאג, לשלמי נדרי יום יום, זאלסט זען די טאג זאל זיין א טאג, ויקרא אלקים לאור יום, די טאג זאל זיין לעכטיג.

וועגן דעם דער מילוי פון יום איז אויך יום, יו״ד ו״ו מ״ם, דאס איז די זעלבע גימטריא, ווייל אז מען פילט אן א טאג איז עס א טאג, זאגט ער יקריבו למסעות איש יומו, א מענטש דארף זען דער טאג זאל זיין א טאג, ווי אזוי קען מען זוכה זיין צו דעם? יקריבו למסעות, זאלסט דיך פארשטעלן מען מופט, יעדן טאג מופט א מענטש, א מענטש פארט יעדן טאג, נאך נענטער און נאך נענטער און נאך נענטער, איז ממילא מיט דעם אז מען איז יזכיר די יום המיתה אז מען געדענקט אז מען לעבט נישט אייביג, דאס ברענגט צו אז א מענטש זאל וויסן זיין טאג איז א טאג.

מען זאגט היום יום ראשון, היום יום שני, ס׳איז א דאפלטע לשון, היום ראשון, היום שני? קודם דארפסטו זען די טאג זאל זיין א טאג, פול עס אן, ס׳זאל זיין א טאג. ואברהם זקן בא בימים, די זוהר הק׳ זאגט ער איז געקומען מיט אלע טעג.

דער זיידע ז״ל ברענגט א משל צי א

מעשה, אז ס'איז ארויפגעקומען א איד פון אכציג יאר, האט מען אויסגערופן ס'קומט א איד וואס איז אלט פינף יאר. האט ער געפרעגט דאס הייסט עולם האמת?, ער איז דאך אכציג יאר? ניין, אבער ער איז נישט מער ווי פינף יאר, ער האט נאר געארבעט אזוי ווי פינף יאר אלט, יקריבו למסעות איש יומו.

אכטונג געבן אויף די אויגן

דער טאטע ז"ל פלעגט אלס זאגן, ס'זאל זיין זיין טאג, אז מען איז מפקיר, מען טוט שמוציגע זאכן צי וואס, איז עס אוועקגעגעבן פאר די קליפות דער טאג, אזוי פלעגט ער זאגן. "ועינינו" תראנה מלכותיך, וואס הייסט ועינינו, אוודאי מיט די אויגן זעט מען? ס'זאל זיין "אונזערע אויגן", אז מען איז מטמא די אויגן האט מען עס מפקיר געווען צו די קליפות חלילה. ער פלעגט זאגן: "איין ראיה ווערט שוין א אינפעקשן, מען קען שווער פטור ווערן".

אויך יקריבו למסעות, קען זיין א רמז, יעצט קומט דאך מסעות, מען פארט זומער, מען פארט דארט, מען פארט דארט, נאך לעיני כל ישראל זאגט מען חזק חזק, ווייל נאך לעיני כל ישראל קומט חזק חזק, אויף די אויגן, אידישע אויגן דארף מען זיך מחזק זיין. יקריבו למסעות איש יומו, מען זאל געדענקן וועז מען פארט, ס'זאל בלייבן די טאג ביי אים, מען זאל נישט מפקיר זיין דעם טאג, מען זאל אנפילן דעם טאג.

און מיט די כלים נעבעך דארף מען נישט זאגן, יעדער פארשטייט דאס, יעדער ווייסט דאס, מען פוסטעווועט אוועק, ס'ממש, מען הרג'עט אפ די טעג חלילה. איז והימים מען דארף מיטנעמען די טעג.

אכטונג געבן אויף בין אדם לחבירו

א זאך מעורר זיין וואס מען האט מיר געזאגט אז ס'איז דא עפעס א מורא'דיגע כלי יקר, דער רב האט פריער געזעדט מבין אדם לחבירו, וואס מען דארף אויפפאסן, ס'איז דא מענטשן וואס האבן נישט טאקע די כלים זיי האבן א זכיה, אבער ס'איז דא בין אדם לחבירו.

אין די תוכחה איז דא, ורדף אותם קול עלה נדף, א קול עלה נדף וועט נאכיאגן, א שרעקליכער כלי יקר ס'איז שווער נאכצוזאגן אזעלכע ווערטער, זאגט ער, כי זה מדבר בפירוד לבבות המצוי בישראל יותר מבכל האומות, פירוד לבבות איז דא מער ווי בכל האומות.

זאגט ער א בלעטל, ס'קען זיך שאקלען סיי פונעם ווינט און סיי אז דאס אנדערע בלעטל שאקלט אים, זאגט ער קול עלה נדף, ס'איז מפני הרוח ומפני חבירו שאקלט זיך עס. דאס איז א משל אויף די אידן אין גלות, מען איז נעבעך צושאקלט, מען גייט אהין,

מען גייט אהער, מען איז צושאקלט, נעבעך פארשידענע געשעענישן וואס איז נעבעך דא אלס, אבער געט א שאקל פונעם חבר אויך, די חבר שאקלט אויך, אז מען איז נישט מוותר איינער פאר'ן אנדערן, מען רופט צו דין תורה, מען דארף מוותר זיין. און דאס ברענגט חלילה דעם עונש אז וכשלו איש באחיו ורודף אין, קיינער יאגט נישט נאך, און איש באחיו ווערן חלילה גע'הרג'עט, ס'איז ממש וכשלו איש באחיו, מען האט עס געזען איש באחיו, ורודף אין.

איז די עצה מען זאל זיך מקבל זיין בין אדם לחבירו, מען זאל זיין באחדות, נישט ווי המן האט געזאגט עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, מקבל זיין אחדות, וועט ס'איז דא אחדות איז דא השראת השכינה, ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל זאגט רש"י דעמאלטס איז דא השראת השכינה, די שכינה רוהט.

נזהר זיין צו דאוונען על הסדר

אויך די ענין פון דאוונען, ס'איז דאך נעבעך געשען א זאך וואס איז שלא כסדר העולם, דער רב האט פריער דערמאנט, ס'איז אלס פאר די זעכציג יאר, נעבעך יונגעלייט, בחורים, ס'איז שלא כסדר העולם, די סדר העולם איז א עלטער זיידע, ס'איז דא זיידעס מיט עלטער זיידעס, איז מען דארף נזהר זיין אין דעם צו דאוונען כסדרן.

דער טאטע ז"ל פלעג אסאך מזהיר זיין אויף דעם, פארוואס שטייט די פארנט פאר דעם, ס'שטייט נישט נאכ'ן דאוונען. מען קומט שפעט, מען קומט צו ברוך שאמר, מען לייגט שנעל טלית ותפילין, און נאכדעם איז ער משלים, פיין, אבער פארוואס דאוונט מען נישט כסדרן, מען קומט פאר'ן דאוונען, נישט פאל אריין פון די דאכענע אין דאוונען אריין, מען קומט פאר'ן דאוונען, טו עפעס, לערן עפעס.

מיטן לערנען פארן דאוונען לאדנט מען די שכינה

מען שיקט דאך אן אינוויטעישן שכינה כנגדו ביים דאוונען, איז ווי אזוי לאדנט מען? ווי אזוי שיקט מען די אינוויטעישן?

דער הייליגע תניא ברענגט, הקורא בתורה, פארוואס הייסט עס קורא בתורה? קורא, מען רופט כביכול דעם באשעפער, אורייתא וקודשא בריך הוא חד, ווי אזוי רופסטו דעם באשעפער, אונז זעה מיר נישט דעם באשעפער? אז דו קוקסט אין די תורה זעסטו דעם באשעפער, רוף, זעץ דיך עפעס לערן, וויפיל מען קען פאר'ן דאוונען עפעס, אזוי רופט מען דעם באשעפער קעגן זיך, קענסטו ביי שמו"ע שטיין שכינה כנגדו, מען דאוונט מיט א סדר.

איך וועל נישט אויפהאלטן, איך

וועל מסיים זיין מיט א זאך פון מיין טאטן זצ"ל וואס ער האט געזאגט ויהי בנסוע הארון ויאמר משה, דאס גייט א רמז אויפ'ן גלות, מען פארט אהער מען פארט אהין, מען טרייבט אונז, ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך, ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל.

זאגט ער ובנוחה יאמר, זאגט רש"י ובנוחה איז א ה' אבער ס'איז א ו', די כתיב איז א ה' און די קרי איז א ו', ובנוחה יאמר, דאס ווייזט, ובנוחה הייסט שוין וועז מען קומט שוין צוריק, שובה ה' מיט'ן אייבערשטנס הילף, די גאולה עתידה, ס'וועט זיין ובנוחה יאמר, דעמאלטס וועט נשלם ווערן די ה' מיט די ו'. ס'איז דאך נישט שם שלם וכסא שלם.

איך האב געהערט אמאל פונעם דינובער רב זאל זיין געזונט, ער האט אמאל געהאט עפעס אין פלעטבוש א גרויסע ביהמ"ד, מען פלעגט מאכן א אפיעל פאר חסד לאברהם, דער זיידע ז"ל האט אים געוואלט גיין באזוכן הכרת הטוב, און ער זאגט: "פארוואס דארף א עלטערע איד קומען צו אים?"

און ער: בשום אופן, הכרת הטוב.

איז ער געגאנגען, האט ער געהאט צוויי שטוהלן דארט ביי זיך אין שטוב, און איין שטוהל איז די הענטל געווען צובראכן, און על פי טעות האט ער דאס געגעבן פאר'ן זיידן ז"ל, און פארשטייט זיך אז ס'איז אומגעפאלן, האט ער געזאגט "וועז וועט שוין זיין שם שלם וכסא שלם?" האט ער אויפגעציטערט.

איז עכ"פ די ובנוחה ווייזט אז ס'פעלט די ו' מיט די ה'. וועז מען וועט צוריקקומען וועט נשלם ווערן די ו' מיט די ה'.

קען אפשר זיין א הוספה אויף דעם, ויהי בנסוע הארון, נעבעך מען איז פארפלאגט אין גלות מיט פארשידענע צרות נעבעך, ובנוחה, וואס איז די מנוחה פון א איד אין גלות? זעץ דיך לערנען, דאס פארלאנגט דער אייבערשטער.

שטייט אין אוחה"ק משה רבינו וועט זיין דער גואל העתיד, ער ויל נישט אויסלייזן עם בטלנים מן התורה, דאס איז אונזער גאנצע חיזוק, מען קען זיך זעצן לערנען, ובנוחה יאמר, וואס איז די ה'? די ה' איז חמשה חומשי תורה, די ו' איז ששה סדרי משנה, די כתיב איז די ה', תורה שבכתב איז די ה', ובנוחה, דאס איז די מנוחה פון א מענטש, דאס איז די תכלית פון א מענטש, ובנוחה מיינט די תכלית, אז די ה' תורה שבכתב, די כתיב איז די ה', די קרי איז תורה שבעל פה, ששה סדרי משנה, גמרא, דאס איז די ריכטיגע מנוחה.

לאמיר נישט פארפאסן דעם געלעגנהייט

טאמער האב איך רשות צו דערציילן

נאך עפעס א קליינע מעשה, איך פיל אז ס'איז אן התעוררות, ס'איז געווען ר' מרדכי'לע נעשכיזער ז"ל איז געווען דער טאטע פון ר' איציקל נעשכיזער און ר' יעקב לייב מקאוולע, איז דער ר' מרדכי'לע נעשכיזער האט געשיקט זיינע צוויי קינדער אז זיי זאלן זיך מסתופף זיין בצילו הקדושה פון רבי ר' מענדעלע רימינובער ז"ל, נישט אזוי ווי היינט, מען פארט אויף א שבת, מען קומט צוריק, דעמאלטס אז מען איז געפארן, איז מען געפארן אויף א פאר וואכן, האט ער זיי געשיקט זיי זאלן דארט שואב זיין קדושה, יראת שמים.

שוין זיי זענען דארט געווען אפאר וואכן, זיי האבן געפילט אז זיי האבן שוין קונה געווען וואס זיי האבן געדארפט קונה זיין. זיי זענען געקומען זיך געזעגענען פון ר"ר מענדעלע, האט ר"ר מענדעלע געשיקט זיין משמש בקודש ר"ר הערש ער זאל זיי באגלייטן, פון רימינוב קיין נעשכיז איז געווען זייער ווייט, אבער ער האט מיטגעשיקט דעם גבאי'ן ער זאל זיי באגלייטן.

אויפ'ן וועג האט אויסגעבראכן א גרויסע גרויסע רעגן, א ביטערע רעגן. און זיי זענען אריין דארט פונקט אין א אכסניא, א אידישע האטעל, און איין טאג, צוויי טאג, די רעגן האט נישט געענדיגט, ביז זיי זענען געווען א וואך צייט דארט. און יעדן טאג קאסט דאך געלט, פארשטייט זיך כלה פרוטה מן הכיס, זיי האבן שוין נישט געהאט קיין געלט צו באצאלן, זיי האבן אויסגעקוקט ווי אנשים חשובים, וועט זיין א חילול השם אז מען באצאלט נישט, וואס טוט מען?

איז בייגעפאלן אזא עצה אז מען וועט גיין אין א דערפל דערנעבן, מען דארף צאמשטעלן געלט, ווי אזוי שטעלט מען צאם געלט? דארף קומען א רבי מיט די גבאים דעמאלטס קען מען צאמשטעלן געלט, האט מען אפגעמאכט, מען האט געבעטן דעם ר"ר הערש, ער איז געווען עלטער פון זיי, ער וועט זיין רבי און זיי וועלן זיין גבאים און זיי וועלן גיין פאראויס און מודיע זיין פאר די שטאט מיט צעטלען, "ס'קומט א גרויסע רבי אין שטאט".

זיי האבן נישט געוויסט אז ער וועט מסכים זיין, אבער ער האט נישט מסרב געווען און ער האט מסכים געווען. שוין, זיי זענען געקומען פארברייטן די שטאט אז ס'קומט א גרויסע רבי, ער איז דא אין דעם גאסט הויז און ער קומט צו גיין, און פארשטייט זיך הונדערטער מענטשן זענען געקומען מקבל פנים זיין מיט קוויטלעך און מען האט געגעבן אסאך געלט, האט מען שוין געהאט געלט צו באצאלן פאר דעם בעל אכסניא. ס'איז לשמה, כדי ס'זאל נישט ארויסקומען קיין חילול השם.

אזוי זיי זענען געקומען נעמען ברכות, מען האט דאך געדארפט צאלן

געלט פאר די ברכות, איז ר׳ איציקל נעשכיזער האט אים געבעטן - ער האט געוויסט אז ס׳איז אלעס אזא שפיל, אבער ער האט אים געבעטן - ער האט שוין אפאר יא נישט קיין קינדער אפשר קען ער אים אויך אנוואונטשן?

״יא, זאגט ער, דו וועסט ברענגען הונדערט רובל״, ס׳איז געגאנגען פאר געלט די ברכות, ״אז דו וועסט ברענגען הונדערט רובל. איך ווייס אז דו האסט נישט״, ער האט דאך נישט געהאט, ״אבער זיי מקבל, זיי מקבל וועסט געבן״.

ער האט נישט געענטפערט. ער האט געוויסט ס׳איז סתם א שפיל.

שוין, מען איז געקומען אהיים קיין נעשכיז צו ר׳ מרדכי׳לע נעשכיזער, און פארשטייט זיך מען האט אים דערציילט די גאנצע מעשה, ווייל מען האט דאך געדארפט אזא בעקינג אזוי ווי מען זאגט די ברכות זאלן מקוים ווערן, האט מען געוואלט איינפלאגן די ברכות ביי ר׳ מאטעלע נעשכיזער אז ס׳זאל מקוים ווערן די ברכות, מען האט דאך דא געמאכט געלט אויף דעם חשבון.

שוין, האט ער אויך דערציילט אז ער האט אויך געבעטן אז ער ויל געהאלפן ווערן מיט קינדער, און ער האט אים געבעטן הונדערט רובל.

האט ער געפרעגט: ״דו האסט אים געגעבן?״

״ניין״ זאגט ער, ״איך האב אים נישט געענטפערט״.

איז ר׳ מאטעלע נעשכיזער שנעל געגאנגען צום לעדל און ארויסגענומען, ער זאל אים גיין נאכלויפן און געבן.

האט ער געזאגט: ״איך בין עפעס א רבי? וואס ווילסטו פון מיר? דעמאלטס בין איך געווען א שליח פון הייליגן ר״ר מענדעלע, אז ער דארף זיין זייער משמש, ער דארף זיי באדינען, האט ער דעמאלטס געקענט, ס׳איז זיכער מקוים געווארן די ברכות, ער האט געמעגט זיי באדינען, ס׳איז א שליחות פון ר״ר מענדעלע, איך בין עפעס א רבי?״

ער איז צוריקגעקומען צום פאטער. זאגט ער: ״האסט פארפאסט א געלעגנהייט״.

מורי ורבותי, מיר האבן א א געלעגנהייט, מען איז יונג, די יונגעלייט, יעצט האט מען די געלעגנהייט פון האבן דעם נסיון פון די אלע טמא׳נע כלים, אריינכאפן, מען דארף אריינכאפן די געלעגנהייט יעצט קען מען זיך מתגבר זיין, האט מען נסיונות, וועט מען ווערט עלטער האט מען שוין נישט אזויפיל נסיונות, צי ווער ווייסט שפעטער וועט שוין נישט זיין אזוי, יעצט האט מען די נסיונות דארף מען אריינכאפן די התגברות, און יעצט קען מען אריינכאפן!

ר׳ אהרן ראטה ז״ל פלעגט זאגן,

אז ווען מען האט א נסיון אין א ראיה אסורה, מען קוקט נישט, קען מען זיך אויסבעטן אלעס גוטס, דעמאלטס איז די געלעגנהייט, מען דארף אריינכאפן די געלעגנהייט ווען מען האט דעם נסיון, דעמאלטס איז עס אפשר שווער, טאקע דאס מיינט מען, וועו ס'איז שווער.

די זעלבע זאך ביי א בחור וואס ס'לערנט, ער איז נישט אין די מאד, דעמאלטס דארפסטו אריינכאפן וועו מען איז נישט אין די מאד, וועו ער איז זיך דעמאלטס מתגבר איז עס יותר ממאה פעמים שלא בצער, ס'איז מער וועדד.

דער רבש"ע זאל העלפן, אין דעם זכות וואס אידן האבן א התעוררות תשובה, גוטע קבלות, איז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, מיין טאטע ז"ל פלעגט זאגן, געווענליך מחשבה טובה נאנס ולא עשאה איז מען מקבל שכר אויף די מחשבה כמעשה, זאגט ער אז טאמער האט מען א מחשבה טובה אוו מען טוט שפעטער למעשה האט מען צוויי מאל שכר, באקומט מען שוין שכר אויף די קבלה אויך פוו וועו מען איז עס מקבל.

זאל דער אייבערשטער העלפן מען זאל זוכה זיין טאקע לא ישמע עוד שוד ושבר, מען זאל זוכה זיין טאקע נאר צו הערן שמועות טובות ובשורות טובות. דער אייבערשטער זאל העלפן, די צדיקים זאלן זיין געזונט אוו שטארק, קענען אונז פירן קעגן משיח צדקינו במהרה בימינו מיט'ן בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן.

דרשת

הרב הגאון שלום שרגא פייש פאפלאנאש שליט"א

מגיד מישרים בק"ק מאנסי יצ"ו

גמרנא וסדרנא אנא

ברשות דער רב זאל זיין געזונט און שטארק, איך בין באמת נישט דער מענטש צו רעדן בייַ אזא מעמד, מחמת כמה סיבות. די איינציגסטע סיבה פארוואס איך האב יא געפילט, ווי מ'זאגט אביסל 'קאנפידענט' צו רעדן דא איז, דער דרכי תשובה ז"ל ברענגט אראפ א אינטערסאנטע משל, מיר אלע ווייסן ס'איז דא א שפין, דאס איז א ספיידער, און ס'איז דא א בין, ביידע זענען שרצים וואס מען טאר נישט עסן, פארט אבער זעט מען אז וואס ס'קומט ארויס פון א בין קען מען לעקן, מען קען עס עסן, ס'איז א געשמאק, א קינד גייט אין חדר אין כיתה א' געבט מען אים צו לעקן האניג, פון די אנדערע זייט די שפין געוועבעכץ שטייט אין באר היטב אז יעדן ערב שבת דארף מען אראפרייסן די שפין געוועבעכץ. פארוואס האט די בין באקומען אזא זאך אז וואס ס'קומט ארויס פון אים איז עפעס אזא חשוב'ע זאך, משא"כ די שפין רייסט מען אראפ, מען עקלט זיך דערפון?

זאגט דער דרכי תשובה, ער האט געהערט זעט זיך אויס פון פריערדיגע, אז די סיבה איז א פשוט'ע סיבה, די שפין געוועבעכץ איז אייגנס, די שפין גייט און ער געבט ארויס עפעס אזא אייגענע געמויזעכטס, דאס איז אן עקל. א בין, זאגט די גמרא אין בכורות דף ו', די סיבה פארוואס מען מעג עסן האניג איז, ס'איז דאך א יוצא מן הטמא, איז וויבאלד די האניג קומט נישט פון די בין אליין, די בין גייט ארום בייַ אלע בלימען, ער נעמט צאם, ער איז א מלקט, ער נעמט צאם פון די בלימען און אז ס'איז נישט אייגנס איז עס געשמאק, אז ס'איז אייגנס הייבט עס אן צו ווערן אזוי אומבא'טעמ'ט.

פאר דעם זאגט דארטן דרכי תשובה, וועסט אריינקוקן אין מיין ספר וועסט אוודאי זען ס'איז א גרויסע דיקע ספר, וועסט וויסן ס'איז נישט מיין אייגנס זאג ער - ברוב ענוותותו - איך נעם צאם א ליקוט.

איך וועל זאגן די אמת פאר'ן עולם, נאך אזעלכע דרשות האב איך באמת נישט צופיל וואס מוסיף צו זיין, נאר וויבאלד ווי מען זאגט, אונז גיי מיר מיט'ן אייבערשטנס הילף גארנישט זאגן קיין אייגנס, אלעס וועט מען נאכזאגן מפי סופרים ומפי ספרים, ס'איז באמת א דרשה וואס יעדער איינער קען זאגן, אז מען וועט אוועקגעבן אביסל צייט און מען קוקט זיך פאר קען מען עס אליין זאגן, ס'האט גארנישט מיט מיר, דאס האט מיר געגעבן אביסל די כח, די קוראזש זיך יא אויפצושטעלן פאר אזא עדה קדושה און זאגן אפאר ווערטער.

עיני ירדה מים: פארוואס קומט טרערן דייקא פון די "אויגן"

ס'איז נישט קיין סוד, כלל ישראל האלט יעצט נאך זייער שווערע תקופות, נאך זייערע שווערע צייטן, אסאך אסאך טרערן איז פארגאסן געווארן אין די לעצטערע חדשים, אן א שיעור צרות און שווערע זאכן איז כלל ישראל דורכגעגאנגען, און יעדער פרעגט די זעלבע שאלה, למה עשה ה' ככה? אוודאי טאר מען נישט פרעגן קיין שאלות.

איך וועל איבערזאגן זייער א אינטערסאנטע זאך וואס שטייט פונעם בעל מדרש שמואל, ער איז געווען א תלמיד פון אר"י הק', ער האט געמאכט א ספר "לחם דמעה" אויף איכה, פרעגט ער דארטן א קשיא פארוואס וועלן א מענטש ווייזן, א מענטש איז צוקלאפט און ווייזט, רינט ארויס טרערן פון די אויגן, אפשר זאל ארויסרינען טרערן פון די אויערן? אפשר זאל אנהויבן ארויסצורינען וואסער פון די נעגל פון די האנט, אפשר זאל אנהייבן צו טראפן פון די האר? פארוואס פונקט קומט פון די אויגן?

זאגט דער בעל מדרש שמואל א אינטערסאנטע זאך, אז די סיבה וואס א מענטש ווייזט איז, ער איז צוקלאפט, וואס הייסט ער איז צוקלאפט? ער האט א קשיא, "אהה! ס'טוט וויי! וואס איז פשט פון דעם?" זאגט ער די באשעפער גייט און ער געבט גלייך א תשובה: "דו ווילסט וויסן די סיבה פון דעם צער, קוק פון וואו ס'רינט די וואסער, וואו קומט די ליעק? בדרך משל, ווען ס'קומט אריין א פלאמבער, ער וויל קוקן וואס איז צובראכן, הייבט ער אן צו קוקן פון וואו די ליעק קומט? די ליעק קומט פון די אויגן! פון דארט רינט עס ארויס, און דאס איז פשט, מען וויל ווייזן פון הימל אז דאס איז די סיבה פון די שווערigקייטן און פון די צרות, און דאס האט גורם געווען זאלסט פארלאזן די טרערן, די סיבה איז מחמת שמירת עינים, דאס איז די יסוד, אזוי זאגט דער מדרש שמואל אין זיין ספר לחם דמעה.

ס׳איז דא א באקאנטע אוהב ישראל, אז כ׳ סיון איז די התחלה פון יום כיפור, מיר ווייסן אלע, דער רבי זי״ע פלעגט טייטשן דעם פסוק וואס מ׳זאגט איידער כל נדרי, ״פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתיך״, ווייל די אויגן האבן זיך נישט געהיטן, דאס איז די א׳ ב׳, דאס ברענגט אלע צרות, אלע שוועריגקייטן.

די חילוק פון די אויגן צו א טעכנאלאגישע קעמרע

ס׳איז באקאנט פון חפץ חיים ז״ל, אז די סיבה פארוואס ס׳קומט ארויס די אלע טעכנאלאגיעס אויף די וועלט, איז ווייל א מענטש זאל קענען באקומען א משל דערפון. ער פלעגט זאגן לגבי א טעלעפאן אז מען קען רעדן פון איין עק וועלט צום צווייטן, מען קען אפכאפן.

איך וועל אנהייבן מיט א שטיקל משל פון א שטיקל טעכנאלאגישע זאך, מען זאל קענען אריינגיין אביסל פארשטיין וואס איז די פשט פון דעם מדרש שמואל אז אלע צרות קומט פון די אויגן, וואס איז די אויגן אזוי וויכטיג און אזוי חשוב אז דאס איז טאקע די מקור און די אבי אבות פון אלע פראבלעמען.

די לעצטע פאר יאר איז נתרבה געווארן מער און מער דער ענין פון קעמערעס, ס׳איז דא א קעמערע, מען גייט דורך און מען וועלט אפגעכאפט. די גדולי הפוסקים זענען דן אויף דעם, וואס איז מיט שבת? שבת קודש, א איד גייט דורך א קעמערע, ער וועלט אפגעכאפט, צי מען קען נאכדעם נוצן די אינפארמאציע?

גאר אסאך תשובות זענען געשריבן געווארן אויף דעם. די הויפט שאלה וואס מען איז דן אין הלכות שבת איז ווי אזוי וועלט ארויפגעשריבן דער בילד אין קאמפיוטער, ס׳איז א גרויסע נפקא מינא ווייל אויב ס׳איז א געהעריגע כתיבה, איז דאס אפשר א דאורייתא, אויב ס׳איז א שוואכע כתיבה איז דאס אפשר א דרבנן, ס׳וועגדט זיך ווי אזוי ס׳וועלט אנגעשריבן.

איז דא זייער א אינטערסאנטע זאך א תשובה אין שו״ת בצל החכמה, און אסאך אנדערע פוסקים, זאגט ער גאר א אינטערסאנטע חידוש, איך זאג נאר פאר א משל, פארוואס אפשר איז א קעמערע היינט נאר א דרבנן אז ס׳כאפט אפ שבת? - איך זאג נישט הלכה למעשה, איך שמועס עס נאר אויס פאר די חלק המשל - ווייל די חוקרים זאגן, די אלע וואס פארשטייען, די אלע טעכנאלאגישע חוקרים, אז א מענטש גייט און ער לייגט ארויף אינפארמאציע אויף א קאמפיוטער אדער אויף א הארד דרייוו אדער אויף א קארטל און ער לאזט עס פאר צען יאר, ער פלאגט דאס נישט איין אין די וואנט, גייט זיך דאס אויסמעקן, אלע עלעקטראנישע זאכן וואס האלטן אין זיך חומר, אויב באקומט

עס נישט קיין עלעקטריק איינמאל אין צען פופצן יאר, מעקט זיך עס אויס, א מענטש האט א הארד דרייוו ער לייגט עס אוועק אויף א הויכע שאנק, ער וויל צוואנציג יאר שפעטער טרעפן א בילד, איז דא א גרויסע טשענס אז ס'גייט זיין ליידיג.

ווייל דאס איז עס, טעכנאלאגיע האט נאך נישט אהערגעשטעלט א מין זאך וואס די כתיבה אין דעם זאל קענען זיין לעולם ועד, ס'איז נישטא אזא זאך, מען דארף עס האלטן אין איין איינפלאגן עס זאל בלייבן צוריק לעבעדיג, אקטיוו, די אלע זאכן וואס דארט איז דא.

אבער לא כן רבותי איז די שטערקסטע קעמערע און די שטערקסטע קאמפיוטער אויף די וועלט, וואס דאס איז דער מח פונעם מענטש, דער חזון איש שרייבט אין זיין ספר אמונה ובטחון, א מענטש וויל וויסן אביסל די גדלות הבריאה זאל ער קוקן נאר אויף די חלק ווי אזוי די עינים, ווי אזוי די אויגן ארבעט, וועט ער שוין פארשטיין די גדלות הבורא, די אויגן איז די שטערקסטע זאך אין דעם חלק המח.

די שטארקייט פון כח הראי'

איך וועל זאגן א אינטערסאנטע שטיקל "ספר המטעמים", ער שרייבט פארוואס בשעת קריאת שמע דעקט מען צו די אויגן, די סיבה דערפון איז אז מען זאל האבן קאנצענטראציע, פארוואס דעמאלטס דארף מען נישט צודעקן אויך די אויערן, אפשר זאל מען אריינלייגן עפעס אין די אויערן בשעת מען זאגט קריאת שמע אז מ'זאל נישט הערן גארנישט? זאגט דער ספר המטעמים, ס'איז ידוע מפי החוקרים אז דער עיקר כח המח וואס דער מח נוצט צו פראסעסן אינפארמאציע, קומט פון די חלק העינים, נישט פון די חלק האזנים.

ווי דאקטוירים זאגן היינטיגע צייטן, אז פופציג פראצענט פונעם חלק פון די מח, וואס הייסט די קאורטעגס, די אונטערשטע חלק פון די מח, איז פארנומען א גאנצע צייט צו וואס די אויגן זעט, און אפלערנען דעם בילד און אריינלייגן אין מח פונעם מענטש די אינפארמאציע וואס דער מענטש זעט.

די חלק הראיה נעמט איין א זאך אויף א מורא'דיגע שטארקע וועג, לא לחינם ווייסט מען דאך אלע אז בשעת מתן תורה איז געווען וכל העם "רואים" את הקולות, שטייט שוין אין די ריב"א פון די ראשונים, כדי די תורה זאל אריינגיין אין די עולם אין די ביינער, שמיעה איז נישט אזא שטארקע וועג אז עס זאל אריינגיין אין קאפ, ווי איידער עס זאל אריינגיין ראיה. פאר דעם זאגט דער ריב"א האט דער אייבערשטער געזאגט אשר הוצאתיך מארץ מצרים נישט אשר בראתיך, ווייל "אשר בראתיך" האבן

אלע אידן געוויסט בשעת מתן תורה מפי השמיעה, זיי האבן עס געהערט פון זייער טאטן, אז ס'איז געווען אדם הראשון, משא"כ "הוצאתיך" איז געווען מיט די אייגענע אויגן, און ס'איז אריין סאך שטערקער אין די ביינער, פאר דעם האט מען געוואלט אויסלערנען דעם עולם מיט די חלק הראיה.

איך וועל געבן פאר'ן עולם א פשוט'ע משל, פשוט צו וויזן לשבר את האוזן, איך האלט יעצט א דרשה דא פאר'ן ציבור, איך וויס נישט ווי לאנג דער עולם גייט געדענקן וואס איך האב יעצט געזאגט, ס'קען זיין ס'וועט געדויערן ביי א גוטער מח אפשר לענגער, א חודש, צוויי חדשים, אבער איך האב מיטגעברענגט ביי מיר אין טאש א קליינע גרינע שמאטע, איך וויז דאס פאר'ן עולם, איך זאג ענק צו, יארן ארום גייען ענק געדענקן אז 'הרב פאפלאנאש האט ארויסגעשלעפט א גרינע שמאטע אינמיטן זיין דרשה'...

פארוואס? נישט ווייל ס'איז א מאדנע זאך, נאר , ווייל דאס זעט איר יעצט מיט די אויגן, אלע אנדערע זאכן וואס איך האב געזאגט ביז יעצט האט מען געהערט, די חלק העינים איז ניינציג פראצענט וואס א מענטש לערנט זיך אויס איז די בילד. איר קענט באטראכטן אידן היינט - היינט איז סאך גרינגער ווי אמאל - ס'קומט צו די שוועכע גמרות אין עירובין, מען געט א עפן אויף בילדער אביסל ווי אזוי ס'האט אויסגעקוקט א מבוי, די קאפ עפנט זיך! מען קען אסאך מאל לערנען א שווערע סוגיא מען זעט א בילד פון די סוגיא פאר איין סעקונדע; מען לערנט מס' כלים, היינט איז דא גוטע בילדער אויף דעם, מען קען זיך מוטשענען מחלוקת, מען געט א עפן אויף א בילד, די אויגן געט זיך א עפן אויף, דאס איז פשוט, וויבאלד די חלק העינים איז א זאך וואס גייט אריין מורא'דיג שטארק און טיף אין קאפ.

כח פון 'היפנאטייזן': צוריקברענגען לאנגיעריגע ראי'

נישט נאר ארבעט די קעמרע אזוי אינטערסאנט, אז ס'גייט אריין אזוי גוט אין קאפ, די חכמה דא איז פון די מוח אז די מוח געדענקט א זאך לעולם ועד.

הערט א אמת'ע מעשה, פאר דריי יאר צוריק איז געווען אין מאנסי א פרשה, ס'איז געווען א דין תורה וואס מען האט געדארפט נעמען עדות זיי זאלן מעיד זיין, זיי זענען געווען בשעת א מקח וממכר וואס דארט האט זיך אפגעטון, און די עדות האבן געזאגט אז זיי געדענקן נישט, אסאך מאל מאכט זיך, נאך דריי יאר, איך געדענק נישט פונקטליך די פרטים, מען געדענקט מער ווייניגער, נישט די פרטים.

איז בייגעפאלן פאר א טוען דארטן

אז היינטיגע צייטן איז דא, די "עף. בי. איי." נוצט דאס במציאות, אסאך מאל איז דא רח"ל, קומט אריין איינער אין א באנק און ער בא'גנב'עט די באנק, דער פארברעכער איז אין די באנק בערך פאר דרייסיג סעקונדעס און ער לויפט ארויס מיט די געלט, און מענטשן זעהן דעם פנים.

שפעטער קומט אן די פאליציי און מען וויל מאכן אויף יענעם א בילד ווי אזוי יענער קוקט אויס מען זאל אים טרעפן, 'ער געדענקט נישט, ער קען זיך נישט מצמצם זיין', איז דא ביי זיי א חכמה, זיי נעמען דעם מענטש, זיי זעצן אראפ אויף א בענקל, זיי טוען אים היפנאטייזן, און מען קען ארויסנעמען פון דעם מענטש פונקטליך וואס ער האט געזען, אזוי ווייט זיי קענען צוריקפארן צו א מענטש וואס האט געזען פאר איין סעקונדע א לייסענס פלעיט, צוויי דריי טעג צוריק און ער קען עס ליינען ישר והפוך, ס'גייט אים אריין אין די מוח למזכרת נצח, ער קען עס נאר נישט ארויסברענגען.

איז די שאלה געווען ביי די דין תורה, צי מען קען נעמען א עדות און אים היפנאטיזירן, צי די עדות קען מען זיך פארלאזן בשעת די מענטש איז אונטער די איינפלוס פון די 'היפנאוסעס', צי מען קען זיך פארלאזן אויף דעם צי נישט, די מוח איז א זאך וואס א זאך גייט אריין אין די מוח איז עס לעולם ועד אריינגעקריצט.

שוב מהרהר לעולם: דער זכרון פון אלעם וואס מ'האט געזעהן

ס'איז דא דער "חסיד יעבץ" שרייבט אין זיין פירוש אויף אבות, מיר ווייסן אלע א מענטש א גאנצן טאג וואס ער טוט, ביינאכט גייט מען ארויף און ס'שרייבט זיך אפ אויבן, זאגט דער חסיד יעבץ וואס איז פשט ס'שרייבט זיך אראפ אויבן, ווייל דער מוח האט אין זיך צוויי חלקים, ס'איז דא א פאדערשטע חלק פון א מוח און די אונטערשטע חלק, במשך'ן טאג וואס מען זעט ליגט אין די פאדערשטע חלק פון די מוח, בשעת מען שלאפט גייט די מוח און אלעס וואס מען האט געזען איבער'ן טאג קריצט זיך אריין למזכרת נצח אין די אונטערשטע חלק פונעם מוח, אפילו מען געדענקט עס נישט, ס'ליגט אין קאפ.

לא לחינם, באקאנט פאר יעדן איינעם, דער רבי זי"ע פלעגט אייביג זאגן, אז א איד קען אמאל זיבעציג יאר שפעטער זיך מוטשענען מיט א ראיה אסורה.

די תלמידי חכמים דעמאלטס האבן צוגעוויזן אז ס'איז א אפענע תוספות אין מס' סוטה דף ח', זאגט תוספות דאס לשון: "מאחר שראה פעם אחת, א מענטש האט געזען איינמאל א דבר

אסור, שוב מהרהר אחריה לעולם", ס'איז א לשון התוספות, די חלק פון דעם קעמרע פון דעם אויג מיט די מוח איז אזא שטארקע זאך, דאס גייט אריין ביי א מענטש, לעולם ועד בלייבט עס אינעווייניג.

באקאנט אז ס'איז דא א גרויסע מחלוקת צווישן די קדמונים, אלע ברענגען עס אראפ, די עקידה, אברבנאל, צי א מענטש ווערט געבוירן מיט מדות און ער האט שוין זיינע נטיות, צי א מענטש באמת ווערט געבוירן ווי א ליידיגע זעקל, און וואס ער זעט ער הערט און מען זאגט אים דאס ווערט ער, דער פשט איז, אז אלע זאכן וואס א מענטש טוט האט א שייכות מיט די ארומיגע מענטשן, צי א מענטש בעצם ווערט געבוירן מיט פארשידענע נטיות.

אנפילן דעם מח מיט אינהאלטפולע זכרונות

דער הייליגער דברי חיים זי"ע אין די מאמרים אויף חנוכה פסק'נט שוין אויס די תשובה, דער דברי חיים שרייבט אין די חידושי תורה אויף חנוכה, אז יעדעס מענטשנ'ס מוח איז ווי א דורכזיכטיגע באטל וואסער, מען קען אריינלייגן קאלערינג, אויב מען לייגט אריין ביי איינעם גרינע קאליר איז אלעס גרין, אויב מען לייגט אריין שווארצע קאליר איז אלעס שווארץ, דער מוח איז א דורכזיכטיגע זאך וואס מיר קענען אין דעם אריינלייגן אלע זאכן, דער מוח האט א כח אז וואס דער מענטש זעט און וואס דער מענטש טראכט, דאס ווערט דער מענטש במציאות. און דער מוח איז אקטיוו אויף דעם א גאנצע צייט.

ס'איז דא א ספר תיקון המדות, ער ברענגט אראפ פון א קדמון, פארוואס האט דער אייבערשטער באשאפן אז די אויגן זאל האבן א דעקל מען זאל קענען צומאכן די אויג - ס'איז באקאנט די חובת הלבבות (שער הבחינה) האט איין תירוץ אויף דעם, ער זאגט אן אנדערע תירוץ אויף די קשיא דער בעל תיקון המדות - וויבאלד וועז א מענטש וואלט וועז געליגן אין בעט און נישט געקענט צומאכן זיין אויג, וואלט זיין אויגן געמוזט ערגעץ קוקן, קוקן אויפ'ן דאך, קוקן אויפ'ן קלאזעט, ערגעץ וואלט ער געמוזט קוקן, וואלט א גאנצן צייט זיין מוח געארבעט און ער וואלט וועז נישט געקענט איינשלאפן, די איינציגסטע וועג ווי אזוי מען קען איינשלאפן איז, אז מען לעשט אויס די חוש הראיה, ווייל די חוש הראיה טוט די מערסטע אקטיוויזירן די חלק המוח און דאס טרייבט דעם מענטש, ווי לאנג מען געט נישט א מאך צו די אויג קען דער מענטש נישט ווייטער טראכטן, ער קען גארנישט טון.

און דאס מאכט, רבותי - ווי עס שטייט אין דברי חיים, וואס מיר האבן

פריער נאכגעזאגט - אז וואס א מענטש זעט ווערט ער א חלק פון די ראיה וואס ער האט יעצט געזען.

דער מענטשליכער התנהגות ווי א פאלנע מאלפע?!

איך וויל זאגן פאר'ן עולם א אינטערסאנטע ספר הברית - מען זעט עס היינט ליידער במציאות מיט יונגעלייט יעדן טאג - אין ספר הברית שטייט, באקאנט האלב ספר איז ענינים וואס זענען זאכן וואס האט געטראפן פון די וועלט, די איבריגע האלב איז דברי מוסר. שרייבט ער און ער וואלנט זייער קלאר, אז מען טאר נישט ליינען אינטערסאנטע זאכן אן די מוסר, מען דארף גיין די גאנצע חיבור, איך וועל זאגן א ערשטע חלק און א צווייטע חלק, מיר וועלן פאלגן דעם מחבר.

ער שרייבט אין ספר הברית אז ווי אזוי קען מען כאפן א מאנקי, מען גייט אריין אין א וואלד, מען וויל כאפן א מאלפע, ווי אזוי כאפט מען א מאלפע? זאגט דער ספר הברית, מען גייט אונטער די בוים, מען טוט אויס די שיך און מען טוט עס אן, מען טוט עס אויס און מען טוט עס אן, אזוי א פאר מאל.

די מאלפע האט אזא כח, ער וויל נאכמאכן וואס מענטשן טוען, אזוי גייט עס, וואס ער זעט מאכט ער נאך. מען טוט אויס די שיך אפאר מאל, נאכ'ן אויסטון די שיך און אנטון די שיך אפאר מאל, טוט מען נאכאמאל אויס די שיך און מען לייגט אריין אינעווייניג אין די שיך בלאטע, סעמענט, אדער גלו, און מען גייט אין די זייט.

די מאלפע קומט אראפ פון אויבן און ער וויל נאכמאכן וואס ער האט יעצט געזען, שטעקט ער אריין זיינע צוויי פיס אין די שיך און ער ווערט צוגעקלעבט, און מען הייבט אים אויף און מען טראגט אים אריין אין חיות גארטן אריין. אזוי כאפט מען א מאלפע.

די צווייטע חלק פון די חיבור שמועסט אויס דער ספר הברית וואס דארף מען זיך ארויסלערנען פון דעם? א מענטש איז די זעלבע זאך, א מענטש בדרך כלל רוב מענטשן זענען נישט קיין מחדשים, רוב מענטשן האלטן אין איין נאכטון וואס זיי זעהן ביי אנדערע, א מענטש וואס קוקט נאך צדיקים און ער קוקט נאך ערליכע אידן און דאס קוקט ער א גאנצן טאג, דאס זעט ער, ווערט ער א שטיק און ער האלט דאס אין איין נאכמאכן. וועו א מענטש זעט אנדערע נישט גוטע זאכן, ער וויסט אליין נישט, אבער אזוי ארבעט דער מענטש, וואס ער זעט און וועלכע קאליר ער האט אין קאפ, דאס האלט ער אין איין נאכמאכן א גאנצן צייט און אזוי לעבט ער.

מען קען היינט זעהן יונגעלייט טוען פארשידענע זאכן, פארשידענע פלעצער וואו מען פארט, פארשידענע

זאכן ווי אזוי מען טוט זיך אן וכו' וכו', דאס קומט מחמת זיי ווייסן אליין נישט, מען זעט דאס דארף מען דאס נאכמאכן, אזוי גייט די חלק פון די מוח פון די מענטש.

אפילו בלעם הרשע איז נשפע געווארן פון זיין כח הראי'

און ס'איז לאו דוקא מיט די חלק פון שלעכטע זאכן, ס'איז אפילו מיט גוטע זאכן אויך, דער רב האט שוין פריער נאכגעזאגט אפאר אזעלכע זאכן, אבער איך וועל נאכזאגן איין קלייניגקייט, הגאון רבי יוסף שאול נאטאהנזאן שרייבט אין זיין ספר דברי שאול, פארוואס טאקע האט בלעם נישט געשאלטן כלל ישראל? וויבאלד בלעם האט געזען, וירא, ער האט געזען אז ישראל שוכן לשבטיו, האט ער געקוקט אויף א ערליכע זאך, איז ער אליין נתהפך געווארן, ער איז געווארן ערליך האט ער שוין נישט געקענט שעלטן, פון איין ראיה טובה איז דער בלעם געווארן אויס בלעם.

די זעלבע זאך איז לרעה אויך, ס'שטייט אין רמב"ן א אינטערסאנטע רמב"ן, פארוואס איז געווארן נציב מלח איז געווארן די אשת לוט? זאגט דער רמב"ן פאר איין סיבה, וויבאלד סדום איז געווארן גפרית ומלח, און זי האט געקוקט אויף מלח, וויבאלד זי האט געקוקט אויף מלח, האט זי געטראכט פון מלח איז זי געווארן א שטיק מלח, ווייל וואס מען קוקט דאס טראכט מען, און וואס מען טראכט דאס איז מען, און אזוי גייט, אזוי פארט א באן, און ווי אזוי מען פירט זיך אויף מיט וואס מען לייגט אריין אין זיך.

וויאזוי האט זיך יוסף הצדיק אויסבאהאלטן פון די שבטים

איך וויל זאגן פאר'ן עולם א פחד פון א ווארט, וואס די ווארט שטייט פון הגאון ר' שלמה סאבעל ז"ל, ער איז געווען יד ימינו פון הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל גאב"ד ירושלים, ער ברענגט נאך די ווארט פון גדולי ירושלים, א מורא'דיגע ווארט. ער זאגט אזוי.

מיר געפינען ביי יוסף אין די שבטים, די שבטים קומען אן און גלייך יוסף הייבט אן צו רעדן שווער, קשות, ער הייבט זיי אן אויסצופרעגן שאלות.

די וועלט פרעגט א קשיא - ס'איז נישט די וועלט, חז"ל זענען שוין פארנומען מיט די קשיא, דער רמב"ן, רש"י, אלע זענען פארנומען מיט די קשיא, ווי אזוי קען זיין אז די שבטים האבן נישט דערקענט דעם יוסף, זיי האבן דאך אים גוט געקענט, פארוואס האבן זיי אים נישט געקענט דערקענען? פארשידענע תירוצים דא, צי ער האט

געהאט א זקן, פארשידענע תירוצים אויף די קשיא, זאגט ר' שלמה סאבעל, אז ער האט געהערט פון גדולי ירושלים א מורא'דיגע תשובה, יוסף הצדיק האט מורא געהאט זייער שטארק אז ס'גייט דא אריינקומען צו אים די שבטים און זיי גייען אים דערקענען, און איינמאל זיי דערקענען אים וועלן זיי זיך קיינמאל נישט ביקן, וועט די חלום קיינמאל נישט צושטאנד קומען.

איז אים בייגעפאלן א מורא'דיגע פלאן, אונז אלע ווייסן מיר, די אבות הייסן אבות הקדושים, פארוואס פונקט הקדושים, ווי זעט מען די קדושת האבות, שבטי י-ה? זאגן די גדולי ירושלים ברענגט ער נאך, יוסף האט געטראכט א פאטענט, א פקחות, די רגע זיי גייען אריינקומען צו אים גייט ער אנהייבן צו מאכן קולות וברקים אויף זיי, ער גייט שרייען אויף זיי, יענע רגע וועלן די שבטים אפמאכן אז זיי האבן צוטון דא מיט א רשע, א רשע מרושע, און ס'איז דאך א אפענע חז"ל אז אסור להסתכל בפני פניו רשע, וועלן זיי אים קיינמאל נישט אנקוקן, ער האט געקענט זיינע ברידער אז די רגע זיי ווייסן מען האט צוטון מיט איינעם וואס טויג נישט, קוקט מען נישט אויף אים.

די רגע ער האט געזאגט, אני יוסף, וואס איז געשען? כי נבהלו מפניו, מען האט אים גלייך באמערקט, "אה! דו ביסט עס!" - נישט קיין גרויסע חכמה געווען. זאגט ער, יוסף הצדיק האט אזוי קלאר געוויסט וועט די שבטי י-ה זענען, אז ער האט געוויסט אויב וועט ער זיי אויפרעגן גייען זיי אים נישט אנקוקן וועלן זיי קיינמאל נישט וויסן וועט ער איז.

לאמיר געבן א טראכט רבותי, די שבטים האבן נישט אנגעקוקט דעם יוסף, ווי מיר האבן פריער געשמועסט אסור להסתכל, מען טאר נישט קוקן. ס'איז נישטא וואס צו רעדן אז די שבטים האבן געהאט אלע היתרים, זיי זענען געקומען קודם לצורך פרנסה, נישט קיין שום ספק, זיי זענען דאך געקומען דא אהיימברענגען פאר'ן טאטן, ס'איז געווען א מצב פון פיקוח נפש, מען האט געדארפט ארויסנעמען שמעון דארטן, נישט קיין פשוט'ע מעשה געווען, היינט איינער זאל גיין צו א פאליטישאן און האלטן אין איין אראפקוקן אויף דער ערד וועט דער פאליטישאן גלייך ווערן באליידיגט, און מען זעט די שבטי י-ה ווי לאנג ער זאגט נישט אני יוסף, הייבן זיי נישט אויף די אויגן אויף אים, ווייל דאס איז קלאר די פגם, אז מען קוקט אויף א אדם רשע וועלכע פגם דאס האט, אז דער מענטש אליין גייט אריין אין זיך.

נישט דערקענט די אייגענע טאכטער ביים טיש

דאס איז נישט געווען צו לאנגע אין די ווייטע פארגאנגענהייט אזא ענליכע

מעשה, ס'איז באקאנט דער חתם סופר האט בזיווג שני חתונה געהאט מיט הגה"ק רבי עקיבא אייגר'ס טאכטער, און זי איז נסתלק געווארן, און מען האט נישט געוואלט זאגן פאר רבי עקיבא אייגר אז דיין טאכטער לעבט נישט ווייל ס'וואלט געווען גרויס צער פאר אים, און על פי הלכה דארף מען נישט זאגן נאר פאר זון דארף מען זאגן, עכ"פ מען האט אים נישט געזאגט.

ויהי היום באקומט דער חתם סופר א בריוו פון רבי עקיבא אייגר, ער גייט דורכגיין פרעשבורג פאר א באזוך, איז אים שווארץ געווארן פאר די עולם, ער וועט אריינקומען דא אינדערהיים פון חתם סופר און ס'וועט נישט זיין דא זיין טאכטער, ער וועט דאך ווערן אויס מענטש, ער וועט מוזן זיצן שבעה, ס'וועט ווערן א איבערקערעניש.

האט דער חתם סופר געזאגט, איך קען זייער גוט מיין שוועור, איך האב אן עצה. ער האט געהייסן א טאכטער, א יונגע מיידל, זי זאל זיך אנטון א טיכל, ווי א חתונה געהאטע פרוי, און האט איר געזאגט וועלן ס'גייט אריינקומען רבי עקיבא אייגר, זאלסט דיך אראפזעצן ביים טיש און שמועס מיט אים, שמועס מיט אים כאילו דו ביסט זיין טאכטער.

זאגט זי: "יא טאטע, אבער ער וועט דאך גלייך זען איך בין נישט זיין טאכטער".

"איך קען מיין שוועור, ער וועט נישט זען אז ס'איז נישט זיין טאכטער".

רבי עקיבא אייגר איז אריינגעקומען, ער האט געשמועסט מיט זיין אייניקל, ער איז ארויסגעגאנגען פון דארט מיט א שמייכל, ער האט געטראפן זיין טאכטער.

דער חתם סופר האט זייער גוט פארשטאנען וואס טייטש א צדיק, אז דבר ברור ער גייט נישט וויסן אז דאס איז נישט זיין טאכטער. ס'איז נישט קיין פשוט'ע זאכן.

פאר דעם רבותי, דארף איך נעמען א תשובה פון הגאון רבי ענזיל סטרי זצ"ל, ער איז געווען איינע פון די ראשי מתנגדים, מיט דעם אלעם שרייבט ער אין די תשובות אויף ר"ר שמעלקא זי"ע "איך האב געהערט אויף רבי שמעלקא מניקלשבורג, ער פלעגט קיינמאל נישט אנקוקן די בעלי דינים אין פנים אריין, ווייל ער פלעגט אייביג מורא האבן אז איינער זאגט א ליגנט איז דאך יענער א רשע, ממילא - הערטס די ממילא - יענער איז א רשע וועל איך אנקוקן דעם רשע, וועט דער מענטש וואס קוקט אן א רשע אריינגיין אין זיך א ארס פון די רשעות, האט ער מורא ער וועט נישט קענען גוט פסק'נען". איר הערט וואס דא גייט פאר!, ער וועט נישט קענען גוט פסק'ענען פון זהען איין סעקונדע איינער וואס זאגט א ליגנט, האט ער זיך צוגעדעקט מיט א טלית.

דער דברי חיים הק' זאגט ענליך

אויף א אנדערע גדול וואס ער האט געהערט אזא מין זאך. ער האט זיך צוגעדעקט מיט א טלית ווייל ער האט נישט געוואלט האבן די הסתכלות פאר איין רגע.

דער מענטש איז א אייגענער "כף הקלע" רח"ל

נו קען מען האבן א קשיא, אויב מען זעהט א יונגערמאן, ווען ס'קומט צו לערנען, צו דאוונען, ער האט נישט קיין געשמאק אין גארנישט, אויסגעברענט אינגאנצן, קען מען האבן א קשיא, אויב ר"ר שמעלקא האט געהאלטן אז קוקן אויף א בעל דין פאר איין סעקונדע וועט שוין מאכן אז אפילו אויב מען קען גאנץ חושן משפט וועט מען נישט קענען גוט פסק'נען, מען וועט נישט קענען גוט צוקומען צו לעומקה של הלכה, איז א הוה אמינא אז א מענטש וואס ביי אים אין קאפ רחמנא ליצלן טאנצן ארום הני כלבין דחציפין 24 שעה, היעלה על הדעת אזא איינער קען האבן א געשמאק אין א בלאט גמרא, א געשמאק אין אידישקייט?

און דאס פאסירט רח"ל אז מען זעט זייער שטארק דעם כף הקלע סינדראם, היינט רופט מען עס "ביי פאולער". ס'איז היינט זייער שטארק, ליידער ביי די יונגערע דור איז א אנגענומענע זאך ליידער, אז מען זעט יונגעלייט, וואוילע יונגעלייט וואס האבן די קרענק וואס הייסט איין טאג מלאך, איין טאג גלח. ס'קומט אמאל צו א מצב, עצרת, מען כאפט זיך אן! מען איז ווארעם! א מורא'דיגע ווארעמקייט! ס'קומט אפאר טעג שפעטער, גארנישט, תהום! צוריק ארויף, אראפ, ארויף, וואס איז דאס? וואס איז דאס?

שטייט פון ר"ר בונם מפרשיסחא זי"ע, די זעלבע זאך שטייט פון אסאך פוילישע רבי'ס פלעגן זאגן דאס, א לאנגע שטיקל ישמח ישראל, דאס איז כף הקלע, א מענטש פילט איין טאג מלאך איין טאג גלח, דאס איז ווייל ער האט פוגם געווען אין עניני קדושה, ראיות אסורות, און ס'איז א עונש! ס'איז נישט אז ס'איז עפעקט, א סייד עפעקט, ס'איז אן עונש אז מען נעמט דעם מענטש און מען ווארפט אים, ס'איז געפערליכע יסורים, א מינוט איז ער א צדיק, א מינוט, גארנישט, אהין און צוריק און ער וואלגערט זיך, ער ווייסט נישט ווי אזוי ער הייסט א טאג שפעטער, דאס איז א עונש פאר איינער וואס היט זיך נישט געהעריג אפ די אויגן, ווי מען זאגט, ס'גייט אריין אין די ביינער.

נפש היפה פון א איד קען נישט צוקוקן

ס'איז דא מענטשן וואס זאגן: מען רעדט שמירת עינים, איך ווייס נישט, ס'שטערט מיך נישט, ס'באדערט מיך נישט, איך האב שוין געזען זאכן,

ס׳געשעהט נישט גארנישט. דארף מען זאגן פאר די אידן, ס׳איז געווען א גרויסער גדול, און ער איז געווען א גרויסער עסקן, ער האט געהייסן רבי יעקב יום טוב ליפהאזען, מען רופט אים רבי יום טוב מליפהאזען, ער האט געלעבט בערך אזוי 600 יאר צוריק, ער איז געווען זייער א שטארקע מקורב למלכות.

ויהי היום רופט אים אריין דער מלך, און דער מלך פרעגט אים: ״זאג מיר נאר, ס׳איז אמת אז אידן לייגן אריין בלוט אין די מצות?״

ער האט געזען ס׳איז צרות ווי א בארג ווייל דער קעניג גלייבט שוין די גאנצע בלוט בלבולים, זאגט ער פאר׳ן מלך: ״איך מאך מיט דיר א געשעפט, נעקסטע מאל דו ווילסט הרג׳ענען איינעם, א מורד במלכות, זאלסטו גיין אינמיטן די אידישע געגנט און דארט אים הרג׳נען״.

שוין, דער מלך האט פארשטאנען עפעס ווייל ער א משל מיט א נמשל, פיין. ויהי היום, מען האט געכאפט א שפיאן און מען רופט אויס אין אלע גאסן אז מארגן אינמיטן די צענטער פון אידישן צענטער גייט מען הענגען א שפיאן, וואס האט פאסירט? אידן האבן געהערט אז מען גייט אינמיטן די גאס איינעם רח״ל אומברענגען, אלע עלטערן האבן געכאפט זייערע קינדער, אריינגעלייגט אינדערהיים, נישט געלאזט קיין איינעם קוקן פון די פענסטער׳ס, מען האט אריינגענומען אלע קינדער אין די בעק צימערן, קיינער זאל רח״ל נישט צוקוקן מיט זיינע אויגן אזא מעשה רציחה.

און דער מלך קומט אן דארטן, און מען הענגט אויף יענעם, און רבי יום טוב פרעגט אים: ״זאג מיר נאר, דו זעסט דא עפעס א איד שטיין אין די זייט?״

ער דרייט זיך ארום, ״איך זע נישט קיינעם, קיינער איז נישט דא״.

״קיינער איז נישט דא, פארוואס איז קיינער נישט דא?״

זאגט דער מלך: ״אדרבה, זאג דו מיר״.

זאגט ער: ״איך וועל פרעגן דעם מלך, ווען דער מלך זעט ווי מען הרג׳עט איינעם, וואס טראכט דער מלך בשעת מעשה?״

זאגט דער מלך: ״ס׳איז געשמאק, מען הרג׳עט מיינע שונאים״.

״האסט אייביג געהאט אזא געשמאק?״

זאגט דער מלך: ״ניין, איך וועל מודה זיין, ווען ער איז געווען פינף יאר אלט האט ער די ערשטע מאל געזען ווי מען גייט אין יאגד, ווי מען גייט כאפן חיות, און ער האט געזען ווי מען שיסט א הערש, ער האט נישט געקענט שלאפן א גאנצע נאכט, נאר מיט די צייט ער האט אזויפיל רציחות צאמגעזען, אז היינט

האט ער שוין א געשמאק דערין, ס'איז שוין געווארן געשמאק די רציחות, ער ווערט שוין נישט איבערגענומען פון דעם בכלל".

זאגט אים רבי יום טוב: "לאמיר דיר פרעגן, אויב וואלט אמת געווען אז אידן גייען יעדן ערב פסח און מען שטעכט נאך א גויאיש קינד, וואלטן דאך אידן געהאט הנאה פון רציחה, וואלט דא געדארפט זיין טויזנטער צושויער באטראכטן ווי די רציחה פאסירט, פארוואס איז קיינער נישט דא? ווייל זיי דערהייבן עס נישט, פארוואס דערהייבן זיי עס נישט? ווייל זיי האבן עס נאך קיינמאל נישט געזען. האסט נאך א קשיא צי אידן הרג'ענען איינעם פאר די מצות?"

"איך בין שוין צוגעוואוינט"

לענינינו רבותי, מען רעדט פון א מענטש, מען זאגט, ער האט שוין נישט קיין געפיל, ער פילט שוין נישט, ס'שטערט אים נישט. דאס רבותי קומט נישט נישט ווייל ס'איז א נפש נקיה, ס'איז דא זייער א שארף ווארט פון רבי'ן אויף דעם, איך וועל עס נישט איבערזאגן, עכ"פ ס'איז זייער א שארפע ווארט ווא דאס מיינט, דאס קומט נישט מחמת ווי מען זאגט, אז ס'קומט פון א גוטע חלק, פארקערט, דאס איז א חלק ווא מען דארף ארבעטן אויף זיך.

דער פראבלעם איז אבער, אסאך מאל מען רעדט פון די אלע כלים און די אלע זאכן אפילו ענינים היתר, איז די פראבלעם אז ס'איז מקום געווארן כפשוטו דאס ווא שטייט שוין אין ריטב"א איין פשט, ווא טייטש כל הפורש ממינות מת, אסאך מענטשן מען איז צוגעוואוינט צו די אלע כלים, די אלע מיני זאכן ווא מען זעט די נייעס און פארשידענע זאכן, מען לעבט דערמיט, ס'ווערט א חלק פון דעם מענטש. ווען מען זאגט פאר איינעם 'הער אויף, נעם דיך אונטער, געגוג געווען מיט די אלע זאכן'. ס'פעלט אים אזא חלק פון זיין לעבן, ער נעמט ארויס אזא געשמאק פון דעם, אז זיין לעבן האט שוין נישט קיין טעם, ער לעבט נאר אויף דעם, דאס איז ממש זיין גאנצע חיות. ס'איז א מורא'דיגע מורא'דיגע שווערע נסיון אווקצוגיין פון דעם, א מורא'דיגע שווערע זאך.

פארוואס דארף מען היינט אזויפיל "אויגן גלעזער"?

און רבותי, דאס מאכט א הלכה'דיגע אינטערסאנטע שאלה, אז מען קוקט זיך אום דא אויפ'ן ציבור, א חשוב'ער ציבור, דארף מען טראכטן א פשוט'ע שאלה, מען זעט רוב מענטשן ווא זיצן דא, מען קען זאגן א גרויסער עולם האט ברילן, לאמיר זיך געבן א שטעל אפ א רגע און טראכטן: גלעזער איז

ארויסגעקומען בערך 350 יאר צוריק, רוב אונזערע עלטער עלטער זיידעס האבן נאר אנגעהאט גלעזער צו קוקן פונדערנאנט, אלע תשובה ספרים זענען פארנומען מיט דעם, א תשובה אין אבני צדק, וועל מיר נישט אריינגיין אין דעם, אז רוב פוסקים וואס האבן גע'אסר'ט גיין מיט די גלעזער שבת איז געווען די מיני גלעזער וואס מען קוקט פאר רידינ"ג גלעסע"ס פון די נאנט.

זיך פארשטעלן וואס האט מען געטון טויזנט יאר צוריק פאר ס'איז געווען די חכמה פון גלעזער? וועו מען וועט ארומגיין היינט אויפ'ן גאס וועט מען זען 90 פראצענט פון אונזערע בחור'לעך, יונגעלייט, קינדער האבן גלעזער, לויט'ן חשבון מיינט אז טויזנט יאר צוריק איז 90 פראצענט עולם ארומגעגאנגען בלינד, ס'איז מסתבר אזא זאך? ס'וואלט געדארפט זיין אלע תשובה ספרים, אין אלע פוסקים א ויצעקו, א עצרת, צאמנעמען די עולם וועלט בלינד! ס'איז דאך א מורא'דיגע קשיא.

די קשיא וועלט נאך שטערקער אז אין בכורות דארף נ"ד זאגט די גמרא קלאר אז יעדע מענטש קען זען ט"ז מיל, ס'קומט אויס אפאר מייל קען יעדע מענטש זען, היינט מיין איך מען וועט פרעגן א מענטש אפילו מיט גוטע ברילן, וועו ער האט א חבר גייט ביי די עק פון די גאס, מען איז שוין נישט זיכער צי דאס איז דער מענטש, וואס איז געשען דא?!

די תפארת ישראל אויף משניות פרעגט די קשיא, און ער וויל זאגן אז די ט"ז מיל רעכנט מען אז די מענטש שטייט אינמיטן קען ער זען פון ביידע זייטן, ס'איז אויך נישט וואר, ווייל אונז קען מיר נישט זען אזוי ווייט אפילו האלב פון ט"ז מיל אויך נישט.

דער בן איש חי גייט אין מס' עירובין דף ס"ה און ער זאגט, ס'איז אים נישט קיין ספק אז די אויגן וועלט שוואכער פון דעם מענטש, יעדן דור וואס גייט דורך וועלט עס שוואכער און שוואכער, ער ברענגט א ראיה פון א גמרא אין עירובין וואס די גמרא זאגט לא איברי סהרא, איין וועג אין די גמרא איז נאר צו לערנען, ווי אזוי קען מען לערנען מיט די לבנה? זאגט ער אז מענטשן וועלט שוואכער און שוואכער די אויגן יעדן דור, אבער פארוואס?

איז דא א אינטערסאנטע ספר, ס'איז ארויסגעקומען יאר תר"ס, געווען איז א גרויסער מגיד אין ביאליסטאק וואס ער איז ארומגעפארן, און דעמאלטס איז געווען א תקופה אין אייראפע און ער האט מרעיש עולמות געווען אויף די ענין פון שמירת עינים, ער האט ארויסגעגעבן א גאנצע ספר וואס הייסט מחזה עינים, א דיקע ספר, 120 זייטן, מען האט עס אידערגעדריקט נישט צו לאנג צוריק, בערך צוויי יאר

צוריק, כמעט פאר 200 זייטן, א גוטע דיקע חיבור צאמגענומען עניני מוסר והתעוררות אויף דעם נושא.

שרייבט ער דארט אין זיין ספר, מען זעט דאך א פאקט אז די חלק פון די ראיה פון די מענטשן גייען שוואכער און שוואכער, שרייבט ער בדורו שנת תר"ס, אונז געפין מיר קינדער וואס דארפן האבן גלעזער, ס'איז געווען עפעס א מורא'דיגע חידוש, וואס גייט דא פאר?! זאגט ער, קינדער דארפן האבן גלעזער!

דער תירוץ איז פשוט, זאגט ער, ווייל יעצט איז ארויסגעקומען א טעכנאלאגיע וואס הייסט א פאטאגראף, א פיקטשער, און אונז האב מיר א אפענע חז"ל אז וועז א מענטש קוקט ווי מען טאר נישט איז עיניו כהות, ער ווערט בלינד, די אויגן ווערט אים שוואכער, א חז"ל! זאגט ער, וויבאלד ס'איז ארויסגעקומען א נייע טעכנאלאגיע פון מאכן בילדער און מענטשן קוקן פארשידענע מראות, מען האט נישט געזען יארן צוריק, איז עס גורם אפילו אין די קליינע קינדער זאל זיין שוואך די אויגן.

און ער שרייבט קלאר, מן השמים געט מען פאר א מענטש א סימן אז יעדן דור וואס קומט ארויס מער טעכנאלאגיע און מער בילדער איז דא און מער זאכן ריקן זיך, היינט פארשטייט מען שוין וואס דאס מיינט, אלע זאכן וואס ריקן זיך און מען קען זען מער מראות, וועט די אויגן פון די געזעלשאפט און פון די מענטשהייט ווערן שוואכער און שוואכער.

דאקטוירים זאגן אז די לעצטע 40 יאר איז ארויף מיט גלעזער 90 פראצענט, אפילו ביי די גויאישע גאס, ס'איז א חז"ל עיניו כהות איז כפשוטו כמשמעו, מען דארף עס נאר אריננעמען אין די ביינער.

אויב האט מען דאס געזען, איז כמעט בטל דער נסיון!

אז מען רעדט מוסר אין דעם ענין וויל איך איבערזאגן פאר'ן עולם זייער א אינטערסאנטע שאלה וואס קען זיך אסאך מאל מאכן, און פארוואס ס'איז זייער שווער נתעורר צו ווערן אויף די נושא. ס'איז דא אסאך מאל מאכט זיך א איד האט א ארבעטער ביי זיך אין געשעפט, אין ביזנעס, און וואס פאסירט איז, אז ער הייבט אן חושד צו זיין אז דער ארבעטער גנב'עט, יעצט היינטיגע גראסעריס האבן שוין מאשינען, מען קען קוקן וויפיל געלט ס'קומט אריין, אבער יארן צוריק איז געווען מער אזא מין פחד, 'אפשר האב איך א ארבעטער וואס ער ריקט ארויס געלט פון דארט', איז געווען א אנגענומענע פאטענט וואס מען פלעגט טון, מען פלעגט נעמען א ענוועלאפ, אריינלייגן אפאר הונדערט דאלאר און שטעלן אויף אזא פלאץ אז דער מענטש זאל האבן א נסיון, אויב

וועט ער כאפן דעם ענוועלאפ, ווייסט מען וואס מען האט צו טון, כאפט ער נישט די ענוועלאפ, ווייסט מען מען האט צוטון מיט איינעם וואס מען קען אים טראסטן, מען קען אים האלטן דא.

איז דא א תשובה אין תורה לשמה, וואס א איד פרעגט אים אן צי מען מעג מנסה זיין א משרת, זען צי ער גנב'עט צי נישט, ער גייט אריין אין א גאנצע שאלה, אפשר גייט עס אריין אין די שאלה פון לפני עור לא תתן מכשול, נאכדעם געט ער א עצה אז פאר מען לייגט אונטער די ענוועלאפ זאל מען מקנה זיין די ענוועלאפ פאר'ן גנב, אז אויב גנב'עט ער עס ווייסט ער נישט, ער מיינט ס'איז באמת זיינס, פארשידענע תירוצים, א וועג ארויס.

ס'איז אבער דא א תשובת בנין עולם און א דבר אברהם וואס קומט אריין זייער שטארק דא, דער בנין עולם טענה'ט אזוי, און דער דבר אברהם די זעלבע זאך, אויב וועט דער משרת און שמש יא גנב'ענען די געלט, מיינט אז וואס? ס'מיינט אז ער איז א גנב. זייט וועז? ס'קען זיין אז ויבאלד דו האסט געגומען די ענוועלאפ און דו האסט עס געלייגט ממש נעבן זיין טאש, האסט געמאכט ער זאל עס קענען זייער זייער גרינג גנב'ענען, אז מען ויל דאך מאכן איינעם א נסיון ער זאל גנב'ענען, גייט מען נישט לייגן די ענוועלאפ ערגעץ הויך, מען וועט לייגן די ענוועלאפ אויף אזא פלאץ נעבן אים, די בעה"ב וועט זיכער מאכן ער דרייט זיך בדוקא נישט דארט, ער זאל האבן אלע מיני תירוצים צו כאפן דעם ענוועלאפ, איז א ראיה אז א מענטש פאלט דורך אויף אזא וועג וועז דער ענוועלאפ ליגט ממש ביי אים אין טאש און קיינער זעט נישט, איז היעלה על הדעת ער זאל נישט דורכפאלן, דער גרעסטער צדיק קען דורכפאלן, דאס איז בכלל נישט קיין ראיה אז נעכטן וועז יעדער איז יא דארט געווען און יעדער האט יא געזען אז דעמאלטס האט ער אויך גע'גנב'עט, ס'איז בכלל נישט קיין ראיה.

לענינינו רבותי, מען קען זיין א חשוב'ער איד און א וואוילער איד, אויב מען האט דעם "ענוועלאפ" און מען האט דעם מאשין אין טאש און קיינער זעט נישט, האט מען א פסק פון גדולי אחרונים אז די יראת שמים האט נישט קיין חזקה, וועז מען לייגט אריין די זאך אין אזא מצב וואס קיינער פילט נישט, בפרט בפרט וועז א איד האט נאך די מדה כמבואר ס'שטייט אזוי אין חידושי הרי"ם, פאר דעם האט דער אייבערשטער געמוזט הייסן מען זאל מאכן הגבל את ההר מצות הגבלה, א איד האט א מדה פון סקרנות, פון נייגעריגקייט, יעדער איד באקאנט, איבעראל וואו מען גייט אריין אין א זו אמאל, צי אין א פובליק פלאץ, שטייט א ריזיגע סיין, "עמפלויעי"ס אונל"י", עס זאלן אריינגיין נאר די ארבעטערס, זעט מען אייביג, א איד ריקט אריין די קאפ,

דאס איז די זאך. מען שרייבט אמאל א צעטל "נאסע פעינט", אידן רירן צו, דאס איז די פאקט א איד איז געבוירן געווארן מיט זייער א שטארקע מדת סקרנות, פאר דעם האט דער אייבערשטער געמוזט אנזאגן אפאר מאל, הגבל את ההר, ווייל אז מען זאגט ריר נישט צו, ווייל מען דוקא יא אנרירן.

דער חידושי הרי"ם לייגט צו, די סיבה וואס א איד דארף האבן נייגעריגקייט איז, ווייל וועג ס'איז דא א גרויסע שאנק פון ספרים, וואלט מען נישט געהאט קיין נייגעריגקייט וועג וואלט געוואלט לערנען מסכת מעילה, און מסכת בכורות, מסכת תמיד, מען האט נייגעריגקייט, דאס מאכט מען זאל וועלן לערנען. אבער עכ"פ אז א איד איז געבוירן געווארן מיט די מדה.

וועג מען געט פאר א איד א מאשין און מען זאגט אים: מיט די מאשין קען מען אלעס געוואויר ווערן. נו אויב דער איד האט אזא נסיון, מען האט געמוזט זאגן מדת הגבלה צוויי מאל ווייל ער קען אנרירן דעם בארג וועג ער האט קלאר געהערט מפי משה, איז דאך אוודאי א מענטש לייגט זיך נישט אריין אין אזא מין זאך.

'נישט ליינען נייעס ווייל מ'קען אנקומען צו קוקן די קלעסיפיידס'...

שטייט אין תשובות פון יעב"ץ זאגט ער, ס'איז מקום געווארן יעצט ביי די קאראנא האט מען עס געזען בחוש. דער יעב"ץ שרייבט, באמת וואלט איך וועג געהאט א שטארקע היתר צו ליינען צייטונג אין שבת, ווייל אין די נייעס, אסאך מאל איז דא וויכטיגע נייעס וואס קען ראטעווען לעבנס, ווי למשל מלחמות און מגיפות ווי אזוי מען זאל זיך מיט דעם אבאכט געבן, אסאך מאל איז זייער וויכטיג צו וויסן די נייעס, פארט אבער זאגט ער, זאל מען נישט ליינען די נייעס, פארוואס? ווייל אין די לעצטע בלאט פון די צייטונג איז דא קליינע קעסטעלעך וואס דארט ליגט קלאסיפיידס, אדוועריטיזמענט און ס'איז לא ימלט אז א מענטש וועט שוין ליינען די נייעס, וויבאלד ס'ליגט אינעם זעלבן צייטונג וועט ער לכאורה אנקומען און מסתמא ליינען די אדוועריטיזמענט, טאר מען נישט ליינען קיין צייטונג.

נו, וואס וואלט דער יעב"ץ געזאגט אויף א מאשין וואס ליגט נישט אין בעק, ס'ליגט נישט דארטן די קעסטעלעך, די קעסטעלעך ליגט אין פארנט, מען דארף דורכגיין צוואנציג קעסטעלעך אנצוקומען צו די נייעס וואס דו ווילסט יא ליינען, וואס זאל מען זאגן אויף אזא מין זאך?

"טאטי, דער כהן גדול האט נישט קיין שמירת עינים"!

דאס רבותי, מאכט פאר יעדן איינעם

א מורא'דיגע אחריות. ס'איז דא א תשובת מנחת יצחק (ח"ה סי' כז), זאגט דער מנחת יצחק אין די תשובות בשם דעם מנחת אלעזר (ח"ג) א תשובה איבער די נושא, אז אין אר"י הק' שטייט א אינטערסאנטע זאך, די אר"י הק' זאגט אז בשעת דער כהן גדול איז געגאנגען, ער האט געהאט די כיור, די כיור זאגט דער אר"י הק' איז געווען געמאכט פון מראות הצובעות, פון שפיגלעך, פארוואס האט געדארפט זיין א שפיגל די כיור, זאגט דער אר"י הק' אזוי, וויבאלד די כהן האט געמוזט זען אויף די פנים פון די אשה וועלכע עבירה זי האט געטון כדי איר קענען מעורר זיין לתשובה, ווייל דער כהן האט געמוזט קענען זען די פרצוף פנים פון דעם מענטש, לויט דעם פרצוף פנים האט ער געוויסט וואס דארף ער מעורר זיין ער זאל תשובה טון.

זאגט דער אר"י הק' אזוי, אויף א אשה טאר מען דאך נישט קוקן, ממילא דער כהן האט דאך נישט געקענט קוקן אויף א אשה'ס פנים זען וועלכע חטאים זי האט געטון, זאגן וואס תשובה צו טון, האט געמוזט זיין א כיור, וואס די כיור איז געווען א שפיגל, דער כהן האט געקוקט אויפ'ן שפיגל און פון די שפיגל האט ער געקוקט אויפ'ן אשה, אזוי האט ער געוויסט וואס מען דארף תשובה טון.

פרעגט דער מנחת אלעזר אין די תשובה, דאס איז א פשוט'ע קשיא, אויב מען נישט קוקן אויף א אשה, מען נישט קוקן אויף א שפיגל אויך, וואס איז א נפקא מינא? ס'איז די זעלבע זאך? וואס טייטש? אויף א אשה מען נישט קוקן אויף א שפיגל מען יא קוקן? איז דאך א מורא'דיגע קשיא. זאגט דער מנחת אלעזר און די מנחת יצחק ברענגט עס אראפ להלכה, זאגט דער מנחת אלעזר די פסק: ס'איז נישט קיין ספק אז א כהן וואס קען קוקן אויף איינעם'ס פנים און זאגן יענעמ'ס חטאים, אזא איינעם אין ביהמ"ק איז לכאורה נישטא קיין שום חשש צו קוקן אויף אשה, מען רעדט דא פון א מלאך, א מענטש זאל קענען אנקוקן איינעמ'ס פנים וואס ער האט חוטא געווען! אין בית המקדש! נאר וואס דען? זאגט דער מנחת אלעזר א מורא'דיגע זאך, אין ביהמ"ק זענען געקומען אידן קוקן לראות ולירא, ס'איז געווען בחור'לעך זענען געקומען, יונגעלייט זענען געקומען, מען האט געוואלט זען די כהן גדול'ס עבודה, שטעלט זיך פאר דער כהן גדול קומט ארויס, אנגעטון מיט די שמונה בגדים, ער מעג קוקן אויף א אשה, און ער שטעלט זיך אראפ און ער קוקט אן א סוטה אין פנים.

וועט אהיימגיין פון ביהמ"ק א בחור'ל א יונגערמאן און ער האט געזאגט: "הער אויס, טאטי, איך מוז דיר פארציילן, איך האב אליין געזען אז כהן גדול האט נישט קיין שמירת עינים", און די אמת'דיגע

אמת איז אז די כהן גדול האט געמעגט קוקן, ווייל מען רעדט דאך פון א מענטש דא אין בית המקדש וואס קען וויסן די חטאים ער איז דאך ברום המעלה, כדי מען זאל זיך נישט קענען אפלערנען אז ס'איז דא א מהלך וואס מען מעג בכלל קוקן, האט מען געמוזט מאכן א פקחות מען האט געמוזט אויפשטעלן א שפיגל, דער כהן האט געמעגט קוקן אויפ'ן אשה, אבער קיינער האט נישט געכאפט ער קוקט אויף איר, דער כהן האט זיך אויסגעדרייט צום כיור, מען האט געמיינט די כהן קוקט אויפ'ן כיור, ער וויל זיך וואשן די הענט, באמת האט די כהן אויסגענוצט דעם כיור צו קוקן אויפ'ן אשה, אזוי קיינער זאל זיך ח"ו נישט אפלערנען.

וואס זעען אונזערע קינדער און אייניקלעך ביי אונז?

לענינינו, ס'איז דא אידן פון פאריגע דור, ווען מען פרעגט זיי ווי אזוי האט דיין זיידע אויסגעקוקט, דיין עלטער זיידע אויסגעקוקט, טריי זיך צו דערמאנען אביסל, באקומען א בילד ווי אזוי זיי האבן אויסגעקוקט, בדרך כלל קומט אן א בילד ווי די זיידע זיצט ביי א גרויסע גמרא, ער זיצט ביי א תהלים, ער דאוונט. ס'איז נישט קיין וויץ רבותי, מען פרעגט היינט קליינע קינדער, זעקס זיבן אכט יעריגע קינדער: "זאג מיר א בילד, וואס זעסטו אין דיין זיידע?"

"מיין זיידע?" - טראכט - "ער זעט זיין זיידע שמייכלען צו א סמארטפאון", דאס איז די בילד וואס ער געדענקט, דאס זעט ער, מיט דעם איז ער פארנומען, דארט איז זיין חיות.

יעצט דער אייניקל, ער וועט שוין נישט אז די זיידע קוקט עפעס וואס מען מעג, ס'האט א פילטער, ס'איז לצורך פרנסה, ער וועט נישט, ער וועט איין זאך, "מיין זיידע, מיין טאטע קוקט סמארטפאון, פינטעל". פון דא און וועיטער העלפט שוין נישט קיין הסברים, ס'העלפט שוין גארנישט.

"איך האב געזען דער כהן גדול קוקט". איי מען מעג? ס'איז דא מצוה? "איך האב געזען האב איך געזען".

ליגט א מורא'דיגע אחריות, מען רעדט וואס קינדער זעהן, וואס זיי נעמען עס מיט, יחשוב יום המיתה פלעגט מען זאגן, טייטשן פארשידענע צדיקים, א מענטש דארף טראכטן צי די זאך וואס דו טוסט יעצט, צי די זאך קען מען זאגן ביי דיר ביי דיין הספד, מען קען עס שרייבן ביי דיין מצבה דיין התנהגות וואס דו פירסט דיך יעצט אויף, דאס איז א זאך וואס גייט אריין אין די ביינער, קיינער וויל נישט מען זאל זיך אויפשטעלן לאחר מאה ועשרים ביי זיין 20'סטער יארצייט סעודה און זאגן: "וואס זאל איך ענק זאגן? זיידי האט שעות שעות ארוכות פארברענגט מיט דעם כלי, אבער ס'האט געהאט א

פילטער, וועט מען זאגן לשבח, יעדער זאל וויסן ס׳האט געהאט א פילטער, ער האט אפילו געלערנט אויף דעם אויך, ער פלעגט אפילו אנטון העדפאונס אפילו און ער פלעגט מיטהאלטן שיעורי תורה אויף דעם סמארטפאון", קיינער וויל נישט אז עס זאל ליגן אויף די מצבה, איינע פון זיינע אותיות, אויב האט ער א נאמען אינמיטן א ס׳, זאל שטיין עפעס ס׳מארטפאון היה מונח בחיקו, קיינער וויל נישט ס׳זאל זיין אזא מין אות ביי אים אויף זיין מצבה, אפגעזען וואס מען קוקט דארט.

און אז מען טראכט דאס: וואס געט מען איבער פאר המשכת הדורות? און די סיבה וואס אונז קען מיר היינט האבן די חשיבות און די אלע זאכן, איז וויל אונז געדענק מיר די בילדער וואס אונזערע זיידעס האבן געטון.

אריינפאלן אין א "טראומא" אויפן גאנצן לעבן געדויערט בלויז פינף סעקונדען

יעצט אז מען רעדט דא, וויבאלד דא איז דא אסאך בחורי חמד וויל איך רעדן צו זיי א ווארט, צו די בחורי חמד וואס זענען דא, זיי זאלן עס גוט אויסהערן, אונז אלע ווייס מיר ס׳איז געווען אסאך טראגעדיעס יעצט, אין די לעצטע שטיק צייט, און דער עולם איז זייער פארנומען, די פסיכילאגן מאכן אסאך געלט, זיי זענען זייער פארנומען מיט א זאך וואס הייסט "טראמא", טראמא מיינט אז אויב זעט מען מיט די אויגן, ווייטער מיט די 'אויגן', דוקא מיט די 'אויגן', אז מען זעט מיט די אויגן ווי ברענטשעס פאלן אראפ דאס מאכט אז דער מענטש זאל האבן א פחד לעולם ועד אדער פון ברענטשעס אדער פון פאלן, ס׳גייט אריין אין די ביינער, מען האט פריער געשמועסט, אויגן מיט׳ן מוח צוזאמען איז א זאך וואס גייט אריין למזכרת נצח אין קאפ.

אין מאנסי איז געווען א שטיק צייט צוריק נעבעך א שטעכעריי אינמיטן חנוכה לעכט צינדן, איז געווען דארטן איין טאטע וואס ער האט געהאט א בחור׳ל דארטן וואס די טאטע האט געהאט די קאפ אויפ׳ן פלאץ, וואס האט ער געטון? ער האט גלייך געגעבן א כאפ דעם בחור אזוי ווי ער איז אנגעקומען מיט׳ן האק דארטן, ער האט אריינגעריקט אין א זייטיגע צימער, ער האט בשום אין אופן נישט געווואלט דער בחור זאל ארויסגיין פון דארט דורך די מעין ענטרעסט, דורך די מעין טיר, וויל ער האט נישט געווואלט דער בחור זאל זען ווי אויף דער ערד ליגן נעבעך, ס׳איז געליגן נעבעך א איד דארט צוקלאפט פון אלע זייטן וויל ער האט נישט געווואלט ס׳זאל שאטן פאר׳ן בחור, וויל דער בחור וועט איין רגע זען אויף דער ערד ווי ס׳ליגט איינער פארבלוטיגט, וועט ער נישט

קענען שלאפן ביינאכט, ער קען ווערן טראמאטיזירט, ער קען ווערן דרייסיג יאר קען ער באקומען פאניק אטאקס וכו', וואס די אלע פסיכילאגן זאגן, מען דארף שטיין ווייט פון דעם, מען קען ווערן רח"ל טראמיטיזירט.

מען ווייסט, ס'איז צוזאמגעפאלן יעצט ברענטשעס, די ערשטע זאך איז געווען, מען דארף אריינברענגען פסיכילאגן ארויסנעמען פון די עולם די טראמא, ווארט א רגע, ווי לאנג האט יענער שוין געקוקט די ברענטשעס? די ברענטשעס איז צאמגעפאלן בערך אין פינף סעקונדעס, פינף סעקונדעס איז א טראמא?! דאס איז עס! פינף סעקונדעס קען איינעם אפשעכטן לעולם ועד!

יעדער איינער זאל מאכן ביי זיך א אייגענע חשבון, די פאקט איז און די מציאות איז, בחור'לעך אין ישיבה וואס מען האט אלע מיני מעגליכקייטן, אין אונזערע צייט האט מען נאך געקענט נאכלויפן בחורים, ס'איז געווען גרויסע כלים מאשינען, היינט קען מען האבן קליינע עס-די קארדס, פיצעלע זאכן, דער בחור זאל וויסן, ער לעבט אין זיין אייגענע אחריות, ער זאל אריינקוקן אין די הקדמה פון חובת התלמידים, שרייבט די חובת התלמידים: בימינו אלה דארף מען זאגן פאר'ן בחור, זאלסט וויסן איך קען דיך נישט נאכלויפן א גאנצן צייט, די לעבן און דיין לעבן און דיין עתיד ליגט ביי דיר אין דיינע הענט און איך בעט דיך באנאריש דיך נישט.

איך וויל זאגן פאר די בחורים, ס'איז דא בחורים וואס אסאך מאל כאפט אן א שווערע מינוט, מען האט פארשידענע כלים, מען ריקט זאכן אהער און אהין, פאר איין סעקונדע, און ס'איז א מצב פון הציץ ונפגע, מען ווערט רח"ל סאך ערגער טראמיטיזירט ווי מען זעט א איד ליגן אויף דער ערד צי מען זעט ברענטשעס פאלן צאם! ס'איז אזא מין טראמא וואס מען שעמט זיך צו פארציילן און מען שעמט זיך צו נעמען העלפ פאר דעם, מען וואקט ארום, מען דרייט זיך ארום אן א קאפ, נאכדעם ווערט מען א יונגערמאן און מען גייט צו רבנים און צו דיינים און מען ווייזט זיך אויס און מען בעט, הלואי קען א דאקטאר אויפטרעפן א באטען אין קאפ וואס מען געט א קווועטש און אלעס ווערט אירעיסט, א ריסעט באטען, ס'איז ליידער נישטא אזא באטען! ס'איז נישטא אזא קנעפל! און ס'ליגט א מורא'דיגע אחריות אויף א בחור זיכער צו מאכן ח"ו נישט צו ווערן טראמיטיזירט.

יעדע החלטה איז געבויעט אויף וואס ער האט געזעהן

די זעלבע זאך, לאו דוקא א בחור, א יונגערמאן אויך, יעדער איינער, מען האט פריער געשמועסט א ראיה איז א זאך, וואס א מענטש טוט, אלע

דעסיזשענס פון א מענטש איז געבעיסט וואס ער טוט, א מענטש זאל זיך אנקוקן, מען האט פריער געזאגט פון דברי חיים, ווי א נאסע שטיקל ספאנדזש אנגעפולט מיט זאכן, דאס איז דער מענטש.

מען פרעגט אמאל א יונגערמאן: "די ביזנעס וואס דו האסט יעצט געטון איז אויסגעהאלטן על פי תורה?"

זאגט ער: "הער אויס, ס'איז נישט אזוי אינגאנצן אויסגעהאלטן, איך האב אביסל אויסגעשווינדלט".

פרעגט ער: "וואס האסט עס אויסגעשווינדלט?"

"וואס הייסט? איך דארף האבן געלט".

מען הייבט אן צו רעדן אביסל צו די יונגערמאן ווערט מען געוואויר, וואס דארף ער האבן געלט? ווייל ער וויל לעבן אויף א ספעציפישע סטאנדארט, פארוואס ווייל ער לעבן אויף אזא סטאנדארט? ווייל א גאנצן טאג איז ער פארנומען קוקן סטאנדארטן פון אנדערע מענטשן ווי אזוי זיי לעבן און מיט דעם לעבט ער א גאנצן טאג און דאס מאכט ער זאל מאכן דעסיזשענס אפילו אין ביזנעס גייט עס אזוי, עס טראמיזירט, ער מאכט פארשידענע דעסיזשענס, אלעס לויט וואס ער האט געזען איבער'ן טאג.

רבותי, ס'איז זייער קלאר, יעדע מענטש איז דורכזיכטיגע וואסער, א מענטש וואס קוקט צדיקים, אותיות מחכימות, תורה הקדושה, ווען ס'קומט א פראבלעם ביי אים אינדערהיים אדער ער דארף מאכן א דעסיזשען אין ביזנעס זאל ער יא טון זאל ער נישט טון, די וואסער ביי אים איז א קלארע וואסער, ער מאכט זיינע חשבונות אין לעבן מיט א קלארקייט, תורה'דיג אויסגעהאלטן, ווען א מענטש פולט אן די קאפ מיט שווארצע אשפה מיט פעך, אזוי פולט ער אן זיין קאפ רח"ל! יעדע זאך אין זיין לעבן וואס ער טוט, דרייט זיך ארום, די פעך זענען זיינע שופטים אין קאפ און זענען דיינים אין קאפ וואס הייסט אים טון וואס צו טון, דאס איז די וועג ווי אזוי די מוח ארבעט מיט יעדן איינעם.

פאר דעם איז נישטא וואס צו רעדן, אז ס'קומט זיך צאם אזא ציבור אידן און מען איז זיך מחזק אויף די נושא, כלל ישראל האט שוין גענוג געליטן. דער שם משמואל, ברענגט נאך פון די אבני נזר, זאגט ער פארוואס זעט מען אז א עבד כנעני גייט ארויס בשן ועין? זאגט אויף דעם די שם משמואל, בשם די אבני נזר אז די סיבה איז ווייל א מענטש זאל אנקומען צו אזא מצב ער זאל ווערן א עבד א קנעכט, קען נאר זיין איין וועג, אז ער האט פוגם געווען די חוש הראיה, עין, און ער האט געערעדט דברים אסורים, אנדערש איז נישט מעגליך אז פון א געהעריגע מענטש זאל ווערן א עבד, א שמאטע קען נישט זיין.

אויב קומט אבער דער אדון, זאגט דער אבני נזר, און ער האקט אויס דעם אויג, יענע רגע האט שוין די אויג באקומען מדה כנגד מדה א תיקון קען ער שוין אהיימגיין, דאס איז די פשט פון שן ועין.

כלל ישראל האט שוין אסאך ציינער איז שוין אויסגעהאקט געווארן רח"ל די לעצטע שטיק צייט, אסאך צרות און יסורים און טרערן איז מען דורכגעגאנגען, מען דארף איינ'חזר'ן דאס וואס שטייט אין תפארת שלמה אין פרשת האזינו, באמת ס'איז זייער שווער צו ארבעטן אויף עניני שמירת עינים, וואו מען גייט, וואו מען שטייט, אבער א מענטש האט אייגענע גדרים וסייגים, ער מאכט זיכער ביי זיך עכ"פ ס'זאל זיין די שטערקסטע און די בעסטע וואס איז שייך, העלפט מען אים פון הימל, פון הימל העלפט מען אים ארויס אז ער זאל קענען נזהר זיין מיט די אלע זאכן, וואס רח"ל ער פאלט אמאל יא דורך זאל נישט שאטן, עס זאל נישט אריינגיין אזוי טיף אין קאפ, זאל גיין מיט א קלארקייט.

און ס'ליגט די אחריות פון יעדן איינעם זיכער צו מאכן און טראכטן ביי זיך אייביג: פארוואס טו איך דאס? איך טו דאס ווייל פון ערגעץ האב איך באקומען די אינפלוענס פון דעם. פון וואו קומט די אינפלוענס? וועט מען שטיין און באמערקן אז די אינפלוענס קומט וואס מען זעט און וואס מען הערט און וואס מען ליינט. מען דארף זיכער מאכן אז די אלע זאכן אין קאפ, די אלע זאכן זאלן קומען פון מקורות הטהורות, די מיני זאכן, פון ספרי קודש און פון סיפורי צדיקים, נאכדעם דער מענטש איז א איד ער פירט זיך אויף אינגאנצן אנדערש.

צו דערקענען אין א שמועס וואס דער מענטש קוקט

היינט מען נעמט א יונגערמאן, א צוואנציג יעריגער יונגערמאן, מען כאפט א שמועס מיט אים פינף מינוט זעט מען גלייך זיין מצב. פון בעל שם הק' שטייט אז וועג א מענטש רעדט קען מען הערן פון זיין רעדן אלע זיינע עבירות, אזוי שטייט פון בעל שם הק'.

איך האב געזען די שטיקל בעל שם הק' ווען איך בין געווען א בחור'ל, ס'האט מיר אויסגעקוקט אביסל, מען דארף זיין א בעל רוח הקודש פאר דעם, א בעל מדריגה, כהיום יום, איר ווילט וויסן ווער א יונגערמאן איז? נעמטס דעם יונגערמאן, רעדסט צו אים מילי דעלמא פאר בערך צוויי מינוט, ער וועט אייך גלייך אויסזאגן אלע זיינע עבירות. ווי אזוי? איך וועל זען וועלכע מיני ווערטער ער נוצט בשעת ער רעדט, ווי אזוי ער דריקט זיך אויס אויף פארשידענע זאכן, קען איך גלייך באמערקן פון וואו דער איז שואף זיין

אינפארמאציע, אלע אינפארמעישן קומט ארויס זייער זייער קלאר אין איין מינוט, ס'איז ליידער מקום געווארן דער ענין.

זאל דער אייבערשטער העלפן אז אידן קומען זיך צוזאם, מען האט פריער געשמועסט, און מען כאפט אז די עינים ודמעות קומט וויבאלד מען דארף מתקן זיין די ענינים פון טהרת המחשבה און קדושת עינים, זאל דער אייבערשטער העלפן ס'זאל שוין זיין שתשים דמעותינו בנאדך להיות, און דאס זאל קענען זיין והאר עינינו בתורתיך, יעדער זאל קענען האבן א לעכטיגקייט בתורה, א געשמאק אין תורה און א געשמאק אין אידישקייט, מיר זאל מיר זוכה זיין מיט'ן רבי'ן אינאיינעם גיין קעגן משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

חלק מהוצאות הגליון נתנדב ע"י

הרבני הנגיד החשוב

מו"ה **אלי' לייב ראזנבערג** הי"ו

לרגל שמחת הכנסת ספר תורה

יום א' פ' קרח הבעל"ט

לע"נ אביו הרה"ח בונה ומקים עולמות של תורה ותפלה

מו"ה **יצחק** ב"ר צבי **ראזענבערג** ז"ל

ראה"ק דקהלתינו הק'

ולע"נ הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע

חלק מהוצאות הגליון נתנדב

לעילוי נשמת רבותינו הקדושים

כ"ק מרן רבינו הקוה"ט

רבי **יואל** בן מרן **חנני' יו"ט** צצוקלה"ה

אבד"ק קהלתינו הק'

לע"נ כ"ק מרן רבינו הגה"ק

רבי **משה** בן מרן **חיים צבי** צצוקלה"ה

אבד"ק קהלתינו הק'

ת.נ.צ.ב.ה.